บทที่ 4

ข้อพิจารณาเกี่ยวกับการนำเอามาตรการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินมาใช้กับความผิดเกี่ยวกับน้ำมันเชื้อเพลิง

4.1 ความจำเป็นในการกำหนดความผิดมูลฐานกับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจประเภทการกระทำความผิดเกี่ยวกับน้ำมันเชื้อเพลิง

ปัจจุบันวิวัฒนาการของอาชญากรรมมีความซับซ้อนขึ้นจากยุคก่อน กล่าวคือ ในสังคมยุคแรกๆรูปแบบของอาชญากรรมมักเป็นรูปแบบที่รุนแรงและเกี่ยวข้องกับปัจจัยพื้นฐานของชีวิต เช่น ความผิดต่อทรัพย์สิน ต่อร่างกายและชีวิต การบังคับใช้กฎหมายก็กระทำได้ไม่ยาก แต่เนื่องจากสังคมได้พัฒนาขึ้น รูปแบบของอาชญากรรมก็มีความซับซ้อนขึ้น มีการเอาลักษณะของการประกอบธุรกิจ หรือเทคโนโลยีในรูปแบบต่างๆมาผสมผสานกับการกระทำความผิด จนยากในการดำเนินการบังคับใช้กฎหมาย และบางครั้งก็มีการดำเนินงานเป็นเครือข่ายอันเข้าลักษณะของอาชญากรรมข้ามชาติ ซึ่งอาชญากรรมลักษณะนี้ถูกเรียกว่า อาชญากรรมคอเชิ้ตขาว หรืออาชญากรรมทางเศรษฐกิจ

กล่าวได้ว่า อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ คือการกระทำโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ได้มาซึ่งผลกำไรหรือผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่องหรือเกี่ยวข้องกันหลายกรรมหลายวาระ กระทำลงโดยวิถีทางที่ไม่เกี่ยวข้องกับกายภาพ ไม่มีการใช้กำลัง แต่เป็นการปกปิด ซ่อนเร้นหรือหลอกลวงเพื่อที่จะให้ได้มาซึ่งทรัพย์สินหรือความได้เปรียบเสียเปรียบทางธุรกิจหรือทางส่วนตัว[1] ซึ่งบ่อยครั้งที่การก่ออาชญากรรมทางเศรษฐกิจมีความคาบเกี่ยวอยู่กับการดำเนินธุรกิจอย่างถูกต้องตามกฎหมาย โดยอาชญากรรมทางเศรษฐกิจจะแฝงเร้นอยู่ในกิจการที่ได้รับอนุญาตตามกฎหมาย หากมองในมุมกว้างแล้ว อาชญากรรมทางเศรษฐกิจจะมีขอบเขตการกระทำความผิดต่อกฎหมายที่เกี่ยวกับเศรษฐกิจและพาณิชย์ทุกชนิด ซึ่งได้แก่ การคอรัปชั่น การลักลอบตัดไม้ทำลายป่า การลักลอบผลิตและการค้ายาเสพติด หวยเถื่อน บ่อนการพนัน น้ำมันเถื่อน การซื้อของของราชการและรัฐวิสาหกิจ การปลอมปนสินค้าส่งออก การโกงและหลีกเลี่ยงภาษีทุกรูปแบบ ความผิดที่เกิด

---

[1] วีระพงษ์ บุญโญภาส รศ., "อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ", พิมพ์ครั้งที่สี่ (แก้ไขเพิ่มเติมและปรับปรุง), หน้า 8.

จากธนาคารพาณิชย์[2] เห็นได้ว่า การประกอบอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ ยิ่งเป็นการกระทำผิดเพื่อให้ได้มาซึ่งผลประโยชน์มากขึ้นเท่าใด ย่อมจะก่อให้เกิดความเสียหายต่อเศรษฐกิจระดับประเทศได้มากเท่านั้น เนื่องจากกฎหมายที่บัญญัติขึ้นใช้ในทางพาณิชย์ ย่อมเป็นกฎหมายที่เอื้อประโยชน์ต่อผู้ประกอบธุรกิจที่ถูกต้อง หากธุรกิจต่างๆดำเนินไปได้อย่างราบรื่นตามกฎหมาย เศรษฐกิจของประเทศก็ย่อมคล่องตัว แต่เมื่อมีผู้กระทำผิดโดยการแสวงหาผลประโยชน์ในทางธุรกิจที่ผิดกฎหมาย ย่อมเป็นการเอาเปรียบเจ้าของธุรกิจที่ถูกต้องตามกฎหมาย และผลประโยชน์ที่รัฐควรจะได้จากการเก็บภาษีจากผลกำไรที่ถูกกฎหมายย่องตกไปอยู่ในมือของอาชญากรทางเศรษฐกิจ ยิ่งผู้กระทำผิดได้ผลกำไรมากเท่าไร ย่อมหมายถึงรัฐสูญเสียผลประโยชน์มากเท่านั้น

การบังคับใช้กฎหมายที่เหมาะสมกับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจนี้ นอกจากจะใช้กฎหมายอาญาแล้ว จะต้องใช้กฎหมายที่มีมาตรการพิเศษในการสืบสวนสอบสวนด้วยวิธีการพิเศษ เช่น การดักฟังทางโทรศัพท์ การตรวจสอบข้อมูลจากระบบคอมพิวเตอร์ มีมาตรการในการริบทรัพย์สินอันเป็นตัดวงจรทางการเงินของผู้กระทำความผิด โดยใช้หลักการผลักภาระการพิสูจน์ให้จำเลย ซึ่งในทางอาญาจะต้องมีคำพิพากษาว่าผู้ต้องหาได้กระทำผิดจริงก่อนศาลจึงจะสามารถริบทรัพย์ได้ แต่ในกรณีนี้หากมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าทรัพย์สินใดเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดซึ่งเป็นทรัพย์ที่ได้มามาอย่างผิดกฎหมายโดยมีมูลเหตุมาจากการกระทำความผิดตามความผิดมูลฐาน ตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ศาลก็สามารถริบทรัพย์สินนั้นได้ โดยเจ้าของทรัพย์ต้องเป็นผู้พิสูจน์ที่มาของทรัพย์สินดังกล่าว หากพิสูจน์ไม่ได้ ทรัพย์ย่อมตกเป็นของแผ่นดิน ซึ่งมาตรการพิเศษดังกล่าวนี้มีอยู่ในกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน อันเป็นกฎหมายที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อนำมาใช้กับการกระทำความผิดที่ส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจ กล่าวคือ มุ่งบังคับใช้กับความผิดที่โดยลักษณะของการประกอบอาชญากรรมทำให้ได้รับผลตอบแทนสูง และมีลักษณะเป็นภัยต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจ โดยกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินมุ่งที่จะตัดวงจรทางการเงินของผู้กระทำผิดด้วยมาตรการริบทรัพย์ที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งหากผู้กระทำความผิดถูกริบทรัพย์ที่ตนได้มาจากการประกอบอาชญากรรมแล้ว ก็จะทำให้ไม่มีเงินทุนมาประกอบอาชญากรรมได้อีก เพราะอาชญากรรมทางเศรษฐกิจมักจะเป็นการกระทำผิดที่ต้องมีเงินทุนหนุนหลังอยู่เป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะเป็น

---

[2] คณิน บุญสุวรรณ "อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ นักบ่อนทำลายชาติที่แท้จริง", เอกสารประกอบการสัมมนาทางวิชาการ เรื่อง อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ, คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2529, หน้า 3

อาชญากรรมที่ต้องอาศัยเงินมาบริหารเครือข่ายหรือองค์กร และยังเป็นการตัดวงจรการกระทำผิดไม่ให้ขยายไปสู่การประกอบอาชญากรรมประเภทอื่นอีกด้วย

ธุรกิจค้าน้ำมันเชื้อเพลิง เป็นธุรกิจหนึ่งที่มีวงเงินนับหมื่นล้าน และรัฐสามารถเก็บภาษีจากการประกอบธุรกิจดังกล่าว ไม่ว่าจะเป็นภาษีสรรพสามิต หรือภาษีศุลกากร ได้เป็นวงเงินหลายพันล้านต่อปี เมื่อน้ำมันเชื้อเพลิงเป็นสิ่งจำเป็นที่ผู้บริโภคทั้งประเทศต้องการและมีราคาสูง อีกทั้งผู้ประกอบกิจการค้าน้ำมันต้องเสียภาษีให้รัฐหลายขั้นตอน จึงมีผู้ประกอบการที่ทุจริตหาวิธีการกระทำผิดเพื่อให้ได้มาซึ่งผลกำไรมหาศาล ไม่ว่าจะเป็นการลักลอบนำเข้า-ส่งออกน้ำมันเถื่อน ฉ้อฉลภาษีในการส่งออก ปลอมปนน้ำมันเชื้อเพลิง แล้วนำน้ำมันเถื่อนที่ไม่ได้เสียภาษีเหล่านี้มาสร้างผลกำไรต่อไป ยิ่งมีการกระทำความผิดเกี่ยวกับน้ำมันเชื้อเพลิงมาก ก็จะส่งผลให้ผู้ประกอบการค้าน้ำมันที่ถูกกฎหมายก็จะถูกเอาเปรียบทางการค้า ถูกแย่งตลาดค้าน้ำมัน เกิดความไม่มั่นใจในการลงทุนทางธุรกิจซึ่งเป็นการทำลายบรรยากาศการลงทุนในธุรกิจปิโตรเลียม และที่สำคัญรัฐจะต้องสูญเสียรายได้จากการจัดเก็บภาษีน้ำมันเชื้อเพลิง ซึ่งเป็นรายได้ลำดับต้นๆของประเทศ ดังนั้น การกระทำความผิดเกี่ยวกับน้ำมันเชื้อเพลิงจึงเป็นอาชญากรรมทางเศรษฐกิจที่จะต้องได้รับการสกัดกั้นอย่างรวดเร็วที่สุด

อนึ่ง แม้ว่าการกระทำความผิดเกี่ยวกับน้ำมันเชื้อเพลิง จะมีความคาบเกี่ยวกับการกระทำความผิดฐานลักลอบหนีศุลกากรตามกฎหมายว่าด้วยศุลกากร ซึ่งเป็นความผิดมูลฐานตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาตรา 3 (7) และความผิดเกี่ยวกับสรรพสามิตที่มีการเสนอเข้าไปใหม่ก็ตาม แต่การที่รัฐจะจับกุมหรือดำเนินคดีกับผู้กระทำผิดในมูลฐานดังกล่าวนั้นเป็นเรื่องยาก เนื่องจากผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับการลักลอบขนถ่ายและจำหน่ายน้ำมันเถื่อนก็ดี การลักลอบขนถ่ายและปลอมปนสารละลายไฮโดรคาร์บอนโซลเวนท์จากโรงงานเพื่อนำมาปลอมปนในน้ำมันเชื้อเพลิงและจำหน่ายต่อไปก็ดี การฉ้อฉล สำแดงเท็จว่าจะส่งออกน้ำมันเชื้อเพลิงไปขายยังต่างประเทศ แต่ไม่ได้ส่งออกจริงหรือส่งออกแล้วนำกลับเข้ามาจำหน่ายเพื่อการได้รับยกเว้นภาษีสรรพสามิตสำหรับน้ำมันเชื้อเพลิงหรือสารละลายไฮโดรคาร์บอนโซลเวนท์ส่งออกก็ดี เป็นการกระทำที่มีขั้นตอนและเครือข่าย โดยผู้กระทำต้องมีความเชี่ยวชาญในเส้นทางการกระทำความผิดเป็นอย่างดี และมีวิธีการที่แยบยลในการกระทำความผิด อีกทั้งอาจมีการรู้เห็นเป็นใจจากเจ้าหน้าที่ภายในองค์กรตรวจสอบของรัฐก็เป็นได้ เนื่องจากไม่ว่าจะเป็นการนำสารละลายไฮโดรคาร์บอนโซลเวนท์ออกจากโรงงาน หรือ การลักลอบขนน้ำมันเถื่อน จะต้องผ่านการตรวจสอบจากเจ้าหน้าที่รัฐทั้งสิ้น ทำให้การจับกุมคาหนังคาเขาพร้อมของกลางนั้นเป็นไปได้ยาก เช่น การกระทำความผิดเกี่ยวกับการลักลอบขนถ่ายน้ำมันเถื่อนกลางทะเล การจับกุม

ผู้กระทำความผิดอาจเกิดปัญหาเกี่ยวกับอาณาเขตในน่านน้ำได้ เมื่อการจับกุมเป็นไปได้ยาก ทำให้ไม่สามารถบังคับใช้กฎหมายได้อย่างเต็มที่ การกระทำความผิดก็ยังคงมีต่อไป จึงมีความจำเป็นที่จะต้องกำหนดกฎหมายอันเป็นปฐมเหตุแห่งความผิดขึ้น ปฐมเหตุแห่งการบังเกิดความผิดเกี่ยวกับการลักลอบขนถ่าย นำเข้าน้ำมันเถื่อนตามกฎหมายว่าด้วยศุลกากรและความผิดเกี่ยวกับการสำแดงเท็จเอกสารการส่งออกน้ำมันเชื้อเพลิงเพื่อให้ได้รับการคืนภาษีตามกฎหมายสรรพสามิต คือ การกระทำความผิดเกี่ยวกับน้ำมันเชื้อเพลิง ดังนั้นหากมีการกำหนดความผิดเกี่ยวกับน้ำมันเชื้อเพลิงอันเป็นความผิดปฐมเหตุ* ขึ้นเป็นความผิดมูลฐานในกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน แม้จะไม่สามารถจับกุมดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดในความผิดเกี่ยวกับการลักลอบหนีศุลกากรหรือสรรพสามิตตามกฎหมายนั้น ๆ ได้ แต่หากกรณีที่มีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าทรัพย์สินนั้นเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับน้ำมันเชื้อเพลิง เลขาธิการก็สามารถส่งเรื่องให้พนักงานอัยการพิจารณาเพื่อยื่นคำร้องขอให้ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินนั้นตกเป็นของแผ่นดินได้ ดังนั้น จะเห็นได้ว่า การกำหนดให้การกระทำความผิดเกี่ยวกับน้ำมันเชื้อเพลิงอันเป็นความผิดปฐมเหตุ เป็นความผิดมูลฐานหนึ่งตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 จึงเป็นมาตรการเสริมในการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับน้ำมันเชื้อเพลิงให้ทรงประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

จากเหตุผลที่ได้กล่าวมาข้างต้น แสดงให้เห็นถึงความจำเป็นในการกำหนดความผิดเกี่ยวกับน้ำมันเชื้อเพลิง ซึ่งเป็นอาชญากรรมทางเศรษฐกิจที่ส่งผลกระทบต่อระบบธุรกิจค้าน้ำมันและรายได้ของประเทศ เป็นความผิดมูลฐานตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 อันจะช่วยให้การบังคับใช้กฎหมายต่อตัวผู้กระทำความผิดดังกล่าวทรงประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ซึ่งเป็นการสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของกฎหมายอาญาในยุคปัจจุบันที่ไม่เพียงแต่มุ่งปราบปรามการประกอบอาชญากรรมที่ส่งผลกระทบต่อตัวบุคคลเท่านั้น หากแต่มุ่งขจัดอาชญากรรมที่ส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศให้หมดสิ้นไป

---

* ความผิดอันเป็นปฐมเหตุ หมายถึง ความผิดเริ่มแรกหรือความผิดที่เป็นต้นเหตุ อันนำมาซึ่งการกระทำความผิดตามกฎหมายฉบับอื่นๆต่อไป ในที่นี้ การกระทำความผิดเกี่ยวกับน้ำมันเชื้อเพลิง จัดเป็นความผิดเริ่มแรกหรือเป็นต้นเหตุให้มีผลเป็นการกระทำความผิดเกี่ยวกับการลักลอบหนีศุลกากร (ลักลอบขนถ่ายและจำหน่ายน้ำมันเถื่อน) และกฎหมายสรรพสามิต (ลักลอบนำสารโซลเวนท์มาปลอมปนในน้ำมันเชื้อเพลิงหรือ สำแดงเท็จในเอกสารว่าส่งออกผลิตภัณฑ์น้ำมันแต่ไม่ส่งออกจริงหรือส่งออกไปแล้วนำกลับเข้ามาขายเพื่อได้รับการยกเว้นภาษีสรรพสามิตสำหรับผลิตภัณฑ์น้ำมันส่งออก)

4.2 ความผิดเกี่ยวกับน้ำมันเชื้อเพลิงกับหลักเกณฑ์ในการกำหนดความผิดมูลฐานตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน

การกำหนดให้การกระทำความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการค้าน้ำมันเชื้อเพลิงเป็นความผิดมูลฐานตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542นั้น นอกจากจะมีความเหมาะสมด้วยเหตุที่ความผิดดังกล่าวเป็นอาชญากรรมทางเศรษฐกิจแล้ว ยังต้องมีความเหมาะสมตามหลักเกณฑ์ในการกำหนดความผิดมูลฐานของกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินอีกด้วย ดังจะได้จำแนกดังนี้

4.2.1 ความผิดที่มีรูปแบบและวิธีการดำเนินการที่มีลักษณะเป็นองค์กรอาชญากรรม

ดังที่ได้กล่าวไว้ในบทที่ 2 เรื่องหลักเกณฑ์ในการกำหนดความผิดมูลฐานตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ว่าลักษณะขององค์กรอาชญากรรมนั้นมักทำในรูปของคณะบุคคลที่รวมตัวกันเป็นองค์กรอย่างมั่นคง แน่นแฟ้น จัดตั้งเป็นองค์กรโดยหวังประโยชน์ร่วมกัน มีการบริหารงานที่มีประสิทธิภาพ มีการประสานงานกันและเคร่งครัดต่อระเบียบวินัย มีการจัดการแบ่งงานกันรับผิดชอบอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งบุคคลที่ดำรงตำแหน่งเป็นหัวหน้าขององค์กรอาชญากรรมมักเป็นคนที่มีอำนาจทางเศรษฐกิจและการเมืองเป็นคนที่สังคมทั่วไปยอมรับว่าเป็นคนที่มีสถานภาพทางสังคมสูง ซึ่งอาจสรุปได้ว่าผู้ที่อยู่เบื้องหลังขององค์กรอาชญากรรมส่วนใหญ่มักจะเป็นผู้มีอิทธิพล จากข้อมูลของหน่วยงานรัฐ[3] แสดงว่า ผู้มีอิทธิพลอันเป็นเบื้องหลังขององค์กรอาชญากรรมส่วนใหญ่ มักจะประกอบอาชญากรรมหลายประเภทในองค์กร ได้แก่ ขบวนการค้ายาเสพติด ฮั้วประมูล วินมอเตอร์ไซด์/รถตู้ เรียกค่าคุ้มครองจากร้านค้า/สถานประกอบการ ค้าของหนีภาษี น้ำมันเถื่อน บ่อนการพนัน/หวยใต้ดิน ค้าหญิงและเด็ก หลอกลวงประชาชนไปทำงานต่างประเทศ มือปืนรับจ้าง ค้าอาวุธ และการกระทำผิดกฎหมายอื่นๆ จะเห็นได้ว่า น้ำมันเถื่อนอันเป็นการกระทำความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการค้าน้ำมัน จัดเป็นความผิดที่อยู่ในองค์กรอาชญากรรมด้วย นอกจากนี้ ผลการวิจัยของศูนย์เศรษฐศาสตร์การเมือง

---

[3] ข้อมูลจากศูนย์ปฏิบัติการต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติด กรุงเทพมหานคร ตามนโยบายต่อต้านผู้มีอิทธิพล

คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ก็แสดงว่า น้ำมันเถื่อน เป็นเศรษฐกิจนอกกฎหมายลำดับต้นๆที่ทำรายได้แก่ผู้กระทำผิดในวงเงินนับพันล้าน[4]

อย่างไรก็ดี การกระทำความผิดเกี่ยวกับน้ำมันเชื้อเพลิง ไม่ว่าจะเป็นความผิดเกี่ยวกับการค้าน้ำมันเถื่อนหรือน้ำมันปลอมปน หรือแม้แต่การฉ้อฉล สำแดงเท็จเรื่องเอกสารส่งออกน้ำมันเชื้อเพลิงก็ดี ล้วนเป็นความผิดที่ไม่สามารถกระทำได้เพียงลำพังบุคคลเดียว ความผิดดังกล่าวมีกระบวนการขั้นตอนที่มีความซับซ้อน และมีพื้นที่การกระทำผิดมากกว่าหนึ่งพื้นที่ ย่อมจะหมายถึงผู้กระทำความผิดต้องมีลักษณะเป็นทีมงานหรือขบวนการ แบ่งหน้าที่กันทำ ดังจะยกตัวอย่างในแต่ละความผิดดังนี้

การลักลอบค้าน้ำมันเถื่อนทางทะเลและทางบก ผู้กระทำความผิดต้องมีเรือบรรทุกน้ำมันขนาดใหญ่ประมาณหนึ่งถึงสองล้านลิตร เพื่อบรรทุกน้ำมันที่มีราคาถูกจากประเทศเพื่อนบ้าน อาทิเช่น สิงค์โปร์ ลงเรือเพื่อไปลอยอยู่กลางทะเล หลังจากนั้นต้องมีเรือขนาดเล็กลงมาเพื่อขนถ่ายน้ำมันมาจำน่ายต่อลูกค้ารายใหญ่หรือรายย่อย ดังที่ได้กล่าวไว้ในบทที่ 3 ในเรื่องวิธีการลักลอบขนน้ำมันเถื่อน และลักลอบนำเข้าทางบกผ่านเข้ามาทางชายแดนโดยทางรถ เพื่อนำมาจำหน่ายแก่สถานีบริการน้ำมันรายย่อยที่ไม่ได้จดทะเบียนตามพระราชบัญญัติการค้าน้ำมันเชื้อเพลิง พ.ศ. 2543 เห็นได้ว่า ผู้กระทำความผิดจะต้องมีกลุ่มที่ทำหน้าที่ขนถ่ายน้ำมันจากประเทศเพื่อนบ้านลงเรือบรรทุกน้ำมันขนาดใหญ่ อีกกลุ่มที่ติดต่อเรือบรรทุกขนาดเล็กลงมาเพื่อบรรทุกน้ำมันจำหน่ายแก่ผู้ซื้อรายย่อยต่อไป และกลุ่มที่ทำหน้าที่ลักลอบขนขึ้นบกเข้ามาในเส้นทางชายแดน เพื่อนำมาจำหน่ายแก่สถานีบริการหรือโรงงานที่รับซื้อต่อไป

การลักลอบปลอมปนน้ำมันเชื้อเพลิงเพื่อนำมาจำหน่าย ผู้กระทำความผิดต้องลักลอบนำสารละลายไฮโดรคาร์บอนโซลเวนท์ออกจากโรงงานเพื่อนำมาปลอมปน ซึ่งในขั้นตอนนี้อาจมีการร่วมมือกันระหว่างเจ้าของโรงงานกับผู้ลักลอบ หรือเจ้าหน้าที่สรรพสามิตผู้ทำการตรวจสอบกับเจ้าของโรงงานและผู้ลักลอบ เนื่องจากรัฐมีระบบตรวจสอบการผลิตและจำหน่ายสารละลายดังกล่าวอย่างเข้มงวดโดยเจ้าหน้าที่สรรพสามิต หลังจากลักลอบนำสารละลาย

---

[4] งานวิจัยเรื่อง "เศรษฐกิจนอกกฎหมายและนโยบายสาธารณะในประเทศไทย" จัดโดยศูนย์ศึกษาเศรษฐศาสตร์การเมือง คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มูลนิธิอาเซีย และสำนักงานกองทุนสนับสนุนงานวิจัย (สกว.) พ.ศ. 2539. หน้า 5.

ไฮโดรคาร์บอนโซลเวนท์ออกจากโรงงาน ผู้กระทำผิดจะต้องทำการปลอมปนลงในน้ำมันเชื้อเพลิง หากปลอมปนในปริมาณมากจะต้องมีคลังน้ำมันหรือแทงก์น้ำมันขนาดใหญ่สำหรับปลอมปน แต่หากปลอมปนในปริมาณไม่มาก ก็สามารถทำการปลอมปนในรถบรรทุกน้ำมันได้ และหลังจากปลอมปนก็ขนถ่ายมาจำหน่ายตามสถานีบริการต่อไป ซึ่งจากขั้นตอนการกระทำความผิดดังกล่าวจะเห็นได้ว่าจะต้องมีผู้ร่วมกระทำความผิดในขั้นตอนต่างๆ ตั้งแต่เริ่มลักลอบนำสารละลายออกจากโรงงาน ขั้นตอนในการปลอมปนซึ่งผู้ปลอมปนจะต้องมีความเชี่ยวชาญในการผสมส่วนของการปลอมปนด้วยอัตราส่วนที่เหมาะสม และขั้นตอนในการจำหน่ายสู่สถานีบริการรายย่อยซึ่งเจ้าของสถานีหรือพนักงานในสถานีย่อมต้องรู้เห็นร่วมมือด้วย

การสำแดงเท็จในเอกสารราชการว่าทำการส่งออกน้ำมันเชื้อเพลิงแต่ไม่มีการส่งออกจริง หรือส่งออกจริงแต่นำกลับเข้ามาขายในประเทศ การสำแดงเท็จเอกสารราชการนี้จะต้องทำโดยผู้มีความรู้เกี่ยวกับการทำเอกสารราชการหรืออาจมีการรู้เห็นเป็นใจกับเจ้าหน้าที่ผู้ดำเนินเรื่อง และลักษณะของความผิดประเภทนี้ เนื่องจากเป็นการฉ้อฉลว่าจะทำการส่งออกน้ำมันเชื้อเพลิงไปยังต่างประเทศ จึงมักจะมีปริมาณน้ำมันเชื้อเพลิงที่ทำการฉ้อฉลในเอกสารเป็นปริมาณมาก หากเป็นการส่งออกไปแล้วลักลอบนำกลับเข้ามาใหม่ ย่อมเป็นที่แน่นอนว่าจะต้องมีขบวนการในการขนถ่ายกลับเข้ามาแน่นอน โดยอาจแบ่งหน้าที่ให้บุคคลหนึ่งหรือกลุ่มบุคคลหนึ่งประสานงานเรื่องการสำแดงเอกสารเท็จ และอีกกลุ่มหนึ่งทำหน้าที่ในการลักลอบขนน้ำมันเชื้อเพลิงกลับเข้ามาจำหน่าย และสถานีบริการที่รับซื้อก็มักเป็นสถานีบริการที่ไม่ได้จดทะเบียน ให้ความร่วมมือด้วย ซึ่งจากข้อมูลของหน่วยงานราชการ[5] พบว่าในประเทศไทยมีสถานีบริการที่เข้าหลักเกณฑ์ที่ไม่ต้องจดทะเบียนเป็นจำนวนมากในเขตต่างจังหวัดและเขตชายแดน

จากตัวอย่างที่กล่าวมา แสดงให้เห็นว่าการกระทำความผิดเกี่ยวกับน้ำมันเชื้อเพลิง เป็นความผิดที่มีรูปแบบและวิธีการดำเนินการที่มีลักษณะเป็นกลุ่มบุคคลหรือขบวนการและสามารถขยายขึ้นเป็นองค์กรอาชญากรรมได้

---

[5] ข้อมูลจากกรมธุรกิจพลังงาน สำนักคุณภาพน้ำมันเชื้อเพลิง ส่วนตรวจสอบคุณภาพ, 2547.

ขบวนการขนน้ำมันเถื่อนทางทะเลสู่ทางบก

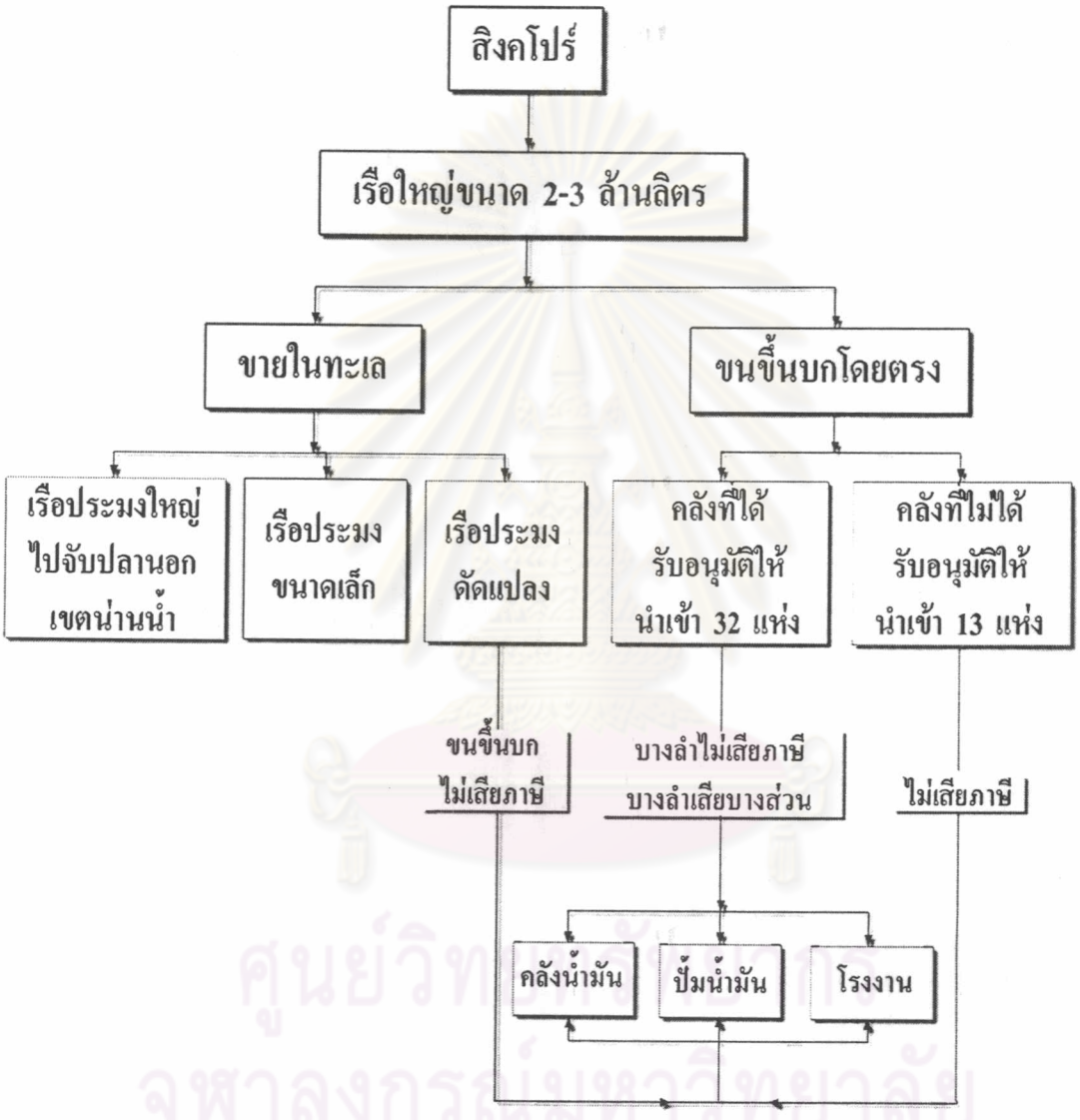

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการนโยบายแห่งชาติ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

4.2.2 ความผิดที่โดยลักษณะของการประกอบอาชญากรรมทำให้ได้รับผลตอบแทนสูง

ในการประเมินวงเงินที่เกี่ยวข้องกับการค้าน้ำมันเถื่อนในประเทศไทย สามารถศึกษาข้อมูลได้จากการประมาณการของบริษัทน้ำมันรายใหญ่และการประเมินโดยสำนักงานคณะกรรมการนโยบายและพลังงานแห่งชาติ (สพช) โดยดูจากความแตกต่างของอุปสงค์และอุปทาน ซึ่ง อุปสงค์จะประมาณการจากความต้องการใช้พลังงานภายในประเทศ จะต้องมีการพยากรณ์โดยมีตัวแปรสำคัญคืออัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและตัวแปรทางเศรษฐกิจอื่นๆที่สำคัญ เช่น ปริมาณรถยนต์ เป็นต้น ส่วนอุปทานได้จากปริมาณการนำเข้าโดยถูกกฎหมายและปริมาณน้ำมันที่กลั่นเองภายในประเทศ ปริมาณน้ำมันเถื่อนได้จากปริมาณของอุปสงค์ลบอุปทาน ในปี 2537 มีการนำเข้าน้ำมันเถื่อนประมาณ 2,437 ล้านลิตรต่อปีและในปี 2538 มีการนำเข้าน้ำมันเถื่อนประมาณ 2,205[6] ล้านลิตรต่อปี ซึ่งหากผู้ค้าน้ำมันเถื่อนได้กำไรจากการค้าน้ำมันเถื่อนเพียงลิตรละ 1 บาท ก็หมายถึงผลกำไรที่ได้ต่อปีนับพันล้านบาท

สถิติการจับกุมเกี่ยวกับน้ำมันเชื้อเพลิง[7]

ปี พ.ศ.	เดือน	จับกุม/ราย	เปรียบเทียบปรับ/คดี	เป็นจำนวนเงิน/บาท	อยู่ระหว่างดำเนินคดี/ราย	มูลค่าของกลาง/บาท
2545	ตุลาคม	62	32	119,654.85	30	9,509,139.80
	พฤศจิกายน	28	13	20,625.99	15	16,233,098.00
	ธันวาคม	21	7	45,291.45	14	3,203,770.00
	รวม	111	52	217,572.23	59	**28,946,007.80**

ในปี พ.ศ. 2545 ตั้งแต่เดือน ตุลาคม – ธันวาคม รวมมูลค่าของกลางที่ยึดจากการจับกุมผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับน้ำมันเชื้อเพลิงได้เป็นจำนวนทั้งสิ้น 28,946,007.80 ล้านบาท

---

[6] ข้อมูลจาก สำนักงานคณะกรรมการนโยบายแห่งชาติ, น้ำมันเถื่อน, 5 สิงหาคม 2539 .

[7] ข้อมูลจาก งานปราบปรามการกระทำผิดเกี่ยวกับน้ำมันเชื้อเพลิง ศูนย์ปฏิบัติการสำนักงานตำรวจแห่งชาติ (ปนม.ศปก.ตร.), พฤศจิกายน 2547.

ปี พ.ศ.	เดือน	จับกุม/ราย	เปรียบเทียบปรับ/คดี	เป็นจำนวนเงิน/บาท	อยู่ระหว่างดำเนินคดี/ราย	มูลค่าของกลาง/บาท
2546	มกราคม	35	76	43,620.00	19	36,202,095.00
	กุมภาพันธ์	46	24	122,689.16	22	16,656,839.00
	มีนาคม	52	32	212,632.92	20	26,615,110.00
	เมษายน	73	38	224,512.10	35	23,816,970.00
	พฤษภาคม	70	54	368,866.40	16	65,876,525.80
	มิถุนายน	104	72	538,575.97	32	34,854,864.29
	กรกฎาคม	105	83	524,560.37	22	14,714,477.78
	สิงหาคม	73	48	492,737.70	25	42,725,588.50
	กันยายน	65	50	547,546.95	15	38,326,817.00
	ตุลาคม	68	53	433,436.76	15	20,485,580.00
	พฤศจิกายน	78	60	1,412,933.68	18	33,808,162.50
	ธันวาคม	107	80	725,821.10	21	37,820,047.50
	รวม	870	610	5,648,053.11	260	**391,903,077.37**

ในปี พ.ศ. 2546 ตั้งแต่เดือน มกราคม – ธันวาคม รวมมูลค่าของกลางที่ยึดจากการจับกุมผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับน้ำมันเชื้อเพลิงได้เป็นจำนวนทั้งสิ้น 391,903,077.37 ล้านบาท

ปี พ.ศ.	เดือน	จับกุม/ราย	เปรียบเทียบปรับ/คดี	เป็นจำนวนเงิน/บาท	อยู่ระหว่างดำเนินคดี/ราย	มูลค่าของกลาง/บาท
2547	มกราคม	115	73	1,131,346.41	42	48,210,875.70
	กุมภาพันธ์	106	84	1,011,762.50	22	6,428,922.50
	มีนาคม	110	77	456,127.50	33	10,375,780.00
	เมษายน	99	67	541,360.55	32	10,485,211.50
	พฤษภาคม	128	92	498,744.75	36	29,487,568.00
	มิถุนายน	176	103	4,305,366.00	73	54,679,120.00
	กรกฎาคม	183	90	698,240.50	93	37,624,550.00

ปี พ.ศ.	เดือน	จับกุม/ราย	เปรียบเทียบปรับ/คดี	เป็นจำนวนเงิน/บาท	อยู่ระหว่างดำเนินคดี/ราย	มูลค่าของกลาง/บาท
	สิงหาคม	181	82	864,470.89	96	33,755,890.00
	กันยายน	191	86	1,363,639.25	105	38,766,495.00
	รวม	1,289	754	10,871,058.35	532	**269,814,412.70**

ในปี พ.ศ. 2547 ตั้งแต่เดือน มกราคม – กันยายน รวมมูลค่าของกลางที่ยึดจากการจับกุมผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับน้ำมันเชื้อเพลิงได้เป็นจำนวนทั้งสิ้น 269,814,412.70 ล้านบาท

จากข้อมูลสถิติการยึดของกลางในรอบ 3 ปีที่ผ่านมา จะเห็นได้ว่าในแต่ละปีฝ่ายปราบปรามของรัฐสามารถยึดของกลางจากผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับน้ำมันเชื้อเพลิงได้เป็นจำนวนหลายร้อยล้านบาท ซึ่งแสดงว่าอย่างน้อยผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับน้ำมันเชื้อเพลิงในแต่ละปี จะต้องมีรายได้ไม่ต่ำกว่าหลักร้อยล้านบาท และหากพิจารณาจะเห็นว่าปริมาณการจับกุมผู้กระทำผิดมีจำนวนมากขึ้นทุกปี ดังนั้นเป็นที่แน่นอนว่ายังมีผู้กระทำผิดที่ยังลอยนวลอยู่เป็นจำนวนมาก ทำให้รายได้จากการกระทำความผิดเกี่ยวกับน้ำมันเชื้อเพลิงที่ยังไม่สามารถจับกุมได้ยังมีอีกเป็นจำนวนมาก ข้อมูลเกี่ยวกับวงเงินของการค้าน้ำมันเถื่อนทั้งในอดีตและปัจจุบันดังกล่าวจึงเป็นการยืนยันว่า การประกอบอาชญากรรมทางเศรษฐกิจประเภทการกระทำความผิดเกี่ยวกับน้ำมันเชื้อเพลิง เป็นอาชญากรรมที่ทำให้ได้รับผลตอบแทนหรือผลกำไรสูงนับร้อยล้านขึ้นไป

4.2.3 ความผิดที่เป็นการกระทำที่สลับซับซ้อนยากแก่การปราบปราม

จากข้อมูลการจับกุมที่ได้แสดงในข้อ 4.2.2 จะเห็นได้ว่า ปริมาณการจับกุมผู้กระทำความผิดยังคงมีมากขึ้นทุกปี แสดงให้เห็นว่ายังมีผู้กระทำความผิดดังกล่าวเกิดขึ้นอยู่เสมอ ซึ่งอาจมีสาเหตุมาจาก ผู้กระทำความผิดส่วนใหญ่มักทำกันเป็นเครือข่าย ขบวนการ จึงเป็นไปได้ยากที่ฝ่ายปราบปรามจะสามารถจับกุมได้ทั้งขบวนการ โดยจากข้อมูลการจับกุม เจ้าหน้าที่สามารถจับกุมได้พร้อมของกลาง ซึ่งอาจเป็นการจับกุมที่ปลายทางของการกระทำความผิด เมื่อผู้ที่อยู่ในเครือข่ายตอนปลายถูกจับกุม องค์กรหรือขบวนการกระทำความผิดก็สามารถหาผู้ร่วมเครือข่ายคนใหม่มาปฏิบัติหน้าที่ได้ โดยอาศัยประสบการณ์ที่ถูกจับกุมในครั้งก่อน หาวิธีการกระทำผิดที่ซับซ้อนยิ่งขึ้น นอกจากนี้สาเหตุที่ทำให้เจ้าหน้าที่ไม่สามารถจับกุมหรือดำเนินคดีกับผู้อยู่เบื้องหลังขบวนการได้ เนื่องมาจากโดยส่วนใหญ่ผู้อยู่เบื้องหลังมักเป็นบุคคลที่มีเงินทุนจำนวนมาก และเป็น

ผู้มีอิทธิพล และการกระทำความผิดอาจได้รับความร่วมมือจากเจ้าหน้าที่รัฐเองในบางขั้นตอน ซึ่งก็ยากที่จะหาหลักฐานมาพิสูจน์ความผิดได้

อย่างไรก็ดี ปัญหาที่ทำให้การปราบปรามเป็นไปได้ยาก ก็มีปัจจัยมาจากสภาพการบังคับใช้กฎหมาย ในกรณีการลักลอบขนน้ำมันเถื่อนในทะเล กฎหมายไทยก็ให้อำนาจเจ้าหน้าที่รัฐในการดำเนินการในเขตน่านน้ำไทยเท่านั้น ดังนั้น เมื่อผู้กระทำผิดลอยลำเรือที่ทำการขนย้ายน้ำมันเถื่อนอยู่ในเขตทะเลต่อเนื่อง หรือเขตเศรษฐกิจจำเพาะซึ่งอยู่ติดหรือประชิดขอบด้านนอกของทะเลอาณาเขตมีระยะความกว้าง 24-ไมล์ทะเล เจ้าหน้าที่ก็ไม่สามารถดำเนินการได้ เพราะเขตดังกล่าวยังไม่มีกฎหมายใดในอันที่จะรักษาสิทธิและผลประโยชน์ของประเทศไทยในเรื่องที่เกี่ยวกับการคลัง การศุลกากร การสาธารณสุข และการเข้าเมืองไว้ได้เลย จึงทำให้เจ้าหน้าที่ไม่สามารถใช้อำนาจตามกฎหมายฉบับใดได้เลย ในการที่จะเข้าจับกุม

ในกรณีการลักลอบนำสารละลายไฮโดรคาร์บอนโซลเวนท์ออกจากโรงงานเพื่อนำไปปลอมปนน้ำมัน ส่วนใหญ่ผู้กระทำความผิดจะร่วมมือกันระหว่างเจ้าของโรงงานผลิตสารละลายหรือเจ้าของโรงกลั่นผลิตภัณฑ์ปิโตรเลียม กับผู้ปลอมปนและสถานีรับซื้อต่างๆ ทำให้ยากที่เจ้าหน้าที่จะรู้ข้อมูล และการขนย้ายก็มักจะขนไปพร้อมกับรถน้ำมันที่มีใบอนุญาตถูกต้องซึ่งผู้กระทำความผิดสามารถนำเอกสารดังกล่าวเวียนใช้ได้อีก หรือเจ้าของโรงงานที่จัดส่งอาจออกใบจัดส่งน้ำมันอย่างถูกต้องแต่สารข้างในอาจเป็นผลิตภัณฑ์อื่น ซึ่งเป็นการยากในการตรวจสอบ

จะเห็นได้ว่า ผู้กระทำความผิดมักจะพัฒนาวิธี รูปแบบการกระทำความผิดให้ซับซ้อนยิ่งขึ้น โดยอาศัยประสบการณ์จากการถูกจับกุมในครั้งก่อนๆ และเนื่องจากมีการกระทำผิดกันเป็นเครือข่าย เมื่อคนใดคนหนึ่งในขบวนการถูกจับกุมไป ก็จะมีตัวตายตัวแทนขึ้นใหม่ ทำให้ยากในการปราบปรามให้หมดสิ้น นอกจากนี้ สถิติการจับกุมของเจ้าหน้าที่ตำรวจที่เพิ่มมากขึ้นทุกปี ก็เป็นการแสดงให้เห็นว่าแม้จะจับกุมผู้กระทำความผิดได้มากเพียงใด แต่ก็จะมีผู้กระทำความผิดรายใหม่ๆ เพิ่มขึ้นอยู่เสมอ การกระทำความผิดเกี่ยวกับน้ำมันเชื้อเพลิงจึงจัดเป็นอาชญากรรมทางเศรษฐกิจประเภทหนึ่งที่ยากแก่การปราบปรามให้หมดสิ้น

4.2.4 ความผิดที่มีลักษณะเป็นภัยต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจ

การใช้น้ำมันเชื้อเพลิงกับการขยายตัวทางเศรษฐกิจเป็นสิ่งคู่กัน กล่าวคือ การเปลี่ยนแปลงของการใช้น้ำมันจะสอดคล้องกับการขยายตัวทางเศรษฐกิจ เนื่องจากน้ำมันเป็น

เสมือนสิ่งที่ใช้ในการขับเคลื่อนภาวะเศรษฐกิจ ในประเทศไทยมีการใช้เชื้อเพลิงและพลังงานในภาคอุตสาหกรรมในระดับสูง ทำให้ปรากฏลักษณะที่การเปลี่ยนแปลงของการใช้น้ำมันจะสูงกว่าการขยายตัวของภาวะเศรษฐกิจ ดังนั้น หากอัตราการเพิ่มหรือขยายตัวของเศรษฐกิจเกิดขึ้น แต่การใช้น้ำมันที่ผู้ค้าน้ำมันรายงานให้ทราบ ไม่เพิ่มหรือเพิ่มในระดับที่ต่ำกว่าควรจะเป็น จะสะท้อนให้เห็นว่ามีน้ำมันนอกระบบส่วนหนึ่งเข้ามาสู่การใช้น้ำมันภายในประเทศ โดยไม่ผ่านการรายงานทางสถิติกับหน่วยราชการ

จะเห็นได้ว่าน้ำมันเชื้อเพลิงมีผลต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศในการกำหนดการขยายตัวของระบบเศรษฐกิจ เนื่องมาจากรัฐมีรายได้สำคัญจากการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตและภาษีศุลกากร และผลิตภัณฑ์น้ำมันเชื้อเพลิง เป็นตัวนำรายได้จากการจัดเก็บภาษีดังกล่าวเป็นหลัก และรายได้จากการจัดเก็บภาษีจะมีความสัมพันธ์กับการขยายตัวทางเศรษฐกิจ ในปีหนึ่งๆรัฐจัดเก็บภาษีได้ในระดับ กว่าหกหมื่นล้านบาท หากมีการกระทำความผิดเกี่ยวกับน้ำมันเชื้อเพลิงมากขึ้น แทนที่รัฐจะได้ภาษีจากน้ำมันเถื่อนปริมาณนับล้านลิตร เงินจำนวนดังกล่าวจะตกอยู่ในมือกลุ่มบุคคลใดกลุ่มบุคคลหนึ่งเท่านั้น

ในภาวะที่ราคาน้ำมันในตลาดโลกพุ่งขึ้นสูงเช่นในปัจจุบัน รัฐจะต้องนำเงินภาษีที่ได้จากกองทุนน้ำมันเชื้อเพลิงหรือภาษีในส่วนอื่นๆ เพื่อช่วยพยุงราคาน้ำมันเชื้อเพลิงภายในประเทศ โดยรัฐเป็นผู้รับภาระในการทดแทนราคาที่เพิ่มขึ้น ไม่ให้สูงจนเกินไป ทำให้ราคาน้ำมันเชื้อเพลิงในประเทศมีราคาถูกกว่าราคาน้ำมันเชื้อเพลิงในประเทศใกล้เคียงที่รัฐของประเทศนั้นๆ ไม่รับภาระพยุงราคาน้ำมันภายในประเทศ จากเหตุการณ์ดังกล่าวก็ทำให้การกระทำความผิดเกี่ยวกับน้ำมันเชื้อเพลิง มีแนวโน้มจะเป็นในลักษณะลักลอบส่งออกไปขายมากกว่านำเข้ามา หากผู้กระทำความผิดลักลอบส่งออกน้ำมันภายในประเทศไปขายให้กับประเทศใกล้เคียง ก็หมายถึงรัฐต้องใช้เงินภาษีของประชาชนไปช่วยพยุงราคาน้ำมันที่ลักลอบส่งออกไปขายต่างประเทศ ในขณะที่เงินที่ได้กลับมาไม่ได้นำมาพัฒนาประเทศแต่อย่างใด เพราะอยู่ในมือของผู้ประกอบอาชญากรรมทางเศรษฐกิจดังกล่าว นอกจากนี้ หากน้ำมันนอกระบบเข้าสู่ตลาดค้าน้ำมันเชื้อเพลิงภายในประเทศมาก ก็จะทำให้ยอดขายของน้ำมันที่เสียภาษีโดยถูกกฎหมายลดลง ส่งผลให้ผู้ประกอบการที่สุจริตมียอดขายที่ลดลง ภาษีน้ำมันที่ส่งให้กับรัฐก็ลดลงตามลำดับ และก่อให้เกิดความไม่มั่นใจในการลงทุนในตลาดค้าน้ำมันภายในประเทศ เหล่านี้ย่อมจะส่งผลเสียต่อระบบเศรษฐกิจอย่างแน่นอน

ความผิดเกี่ยวกับน้ำมันเชื้อเพลิง เข้าหลักเกณฑ์ในการกำหนดเป็นความผิดมูลฐานตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินทั้ง 4 ประการ ดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น

อย่างไรก็ดี ต่อไปจะเป็นการพิจารณาปัญหาการบังคับใช้กฎหมายและแนวทางการแก้ไขปัญหาการกระทำความผิดเกี่ยวกับการค้าน้ำมันเชื้อเพลิง โดยการนำมาตรการทางกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินมาปรับใช้

4.3 ปัญหาการบังคับใช้กฎหมายกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับน้ำมันเชื้อเพลิง

เมื่อปรากฏว่าการกระทำความผิดเกี่ยวกับน้ำมันเชื้อเพลิง ยังคงมีอยู่เป็นจำนวนมาก จึงควรพิจารณาปัญหาการบังคับใช้กฎหมายที่มีความเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดดังกล่าว ไม่ว่าในแง่ของตัวบทกฎหมายหรือแนวทางปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้

โดยจะกล่าวถึงปัญหาการบังคับใช้กฎหมายว่าด้วยการค้าน้ำมันเชื้อเพลิงและกฎหมายว่าด้วยภาษีอากรในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับน้ำมันเชื้อเพลิง

4.3.1 ปัญหาการบังคับใช้กฎหมายว่าด้วยน้ำมันเชื้อเพลิง

4.3.1.1 พระราชบัญญัติการค้าน้ำมันเชื้อเพลิง พ.ศ. 2543

เนื่องจากพระราชบัญญัติการค้าน้ำมันเชื้อเพลิง พ.ศ. 2543 ได้ถูกบัญญัติขึ้นใช้แทนพระราชบัญญัติน้ำมันเชื้อเพลิง พ.ศ. 2521 และพระราชบัญญัติน้ำมันเชื้อเพลิง (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2522 ซึ่งเป็นกฎหมายว่าด้วยน้ำมันเชื้อเพลิงฉบับเก่าและมีช่องว่างของกฎหมายหลายประการ พระราชบัญญัติการค้าน้ำมันเชื้อเพลิง พ.ศ. 2543 ได้ทำการอุดช่องว่างดังกล่าวไว้หลายประการ ได้แก่

(1) คำจำกัดความของน้ำมันเชื้อเพลิง ที่ได้รวมเอาสารละลายไฮโดรคาร์บอนโซลเวนท์อยู่ในคำนิยามดังกล่าวด้วย ทำให้สารละลายดังกล่าวอยู่ในการใช้บังคับของกฎหมายว่าด้วยน้ำมันเชื้อเพลิงฉบับปัจจุบันด้วย มีผลให้เจ้าหน้าที่ตามกฎหมายว่าด้วยน้ำมันเชื้อเพลิงมีอำนาจในการเข้าไปตรวจสอบได้ตามกฎหมาย

(2) อำนาจของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติการค้าน้ำมันเชื้อเพลิง พ.ศ. 2543 เพิ่มขึ้นจากกฎหมายฉบับเดิม กล่าวคือ สามารถเข้าไปตรวจสอบสำนักงานหรือสถานที่ของผู้ขนส่งน้ำมันเชื้อเพลิงได้ด้วย จากที่กฎหมายฉบับเดิมให้อำนาจในการตรวจสอบเฉพาะสถานที่ประกอบการของผู้ค้า นอกจากนี้ในพระราชบัญญัติการค้าน้ำมันเชื้อเพลิง พ.ศ. 2543 ยังให้อำนาจเจ้าพนักงานในการตรวจค้น ทำลายประตูหรือสิ่งกีดขวาง หรือสิ่งปิดผนึกในกรณีผู้ค้าน้ำมันขัดขวางหรือมีเหตุอันควรเชื่อว่าหากเนิ่นช้าไปจะทำให้สูญเสียประโยชน์ในการตรวจสอบ มี

อำนาจยึด/อายัดน้ำมันเชื้อเพลิงหรือ ภาชนะบรรจุ อุปกรณ์หรือสิ่งใดๆที่เกี่ยวข้องหากมีเหตุอันควรสงสัยว่ามีการฝ่าฝืนพระราชบัญญัตินี้ ซึ่งอำนาจดังกล่าวในพระราชบัญญัติน้ำมันเชื้อเพลิงฉบับเก่ามิได้ให้ไว้

อย่างไรก็ดี บทบัญญัติที่น่าสนใจของพระราชบัญญัติการค้าน้ำมันเชื้อเพลิง พ.ศ. 2543 ได้กล่าวไว้แล้วในบทที่ 3 เรื่องสาระสำคัญของกฎหมายเกี่ยวกับน้ำมันเชื้อเพลิง

แม้พระราชบัญญัติการค้าน้ำมันเชื้อเพลิงจะได้อุดช่องว่างของกฎหมายว่าด้วยน้ำมันเชื้อเพลิงในฉบับก่อน และนอกจากนี้หน่วยงานรัฐก็ยังมีโครงการต่างๆเพื่อเสริมประสิทธิภาพในการบังคับใช้กฎหมาย เช่น โครงการตรวจสอบคุณภาพน้ำมันเพื่อประชาชนผู้บริโภค "โครงการธงเขียว"[8] แต่ปัญหาที่เกิดขึ้นในภาคปฏิบัติคือ การตรวจสอบสถานีบริการน้ำมันเชื้อเพลิงทั่วประเทศ เป็นไปได้ยาก เนื่องจากกำลังเจ้าหน้าที่ไม่เพียงพอ และสถานีบางรายที่ได้รับมีพฤติการณ์ปลอมปนน้ำมันเชื้อเพลิงจำหน่ายให้กับสถานีบริการรายย่อย น้ำมันเชื้อเพลิงที่จำหน่ายที่สถานีของตนมีคุณภาพถูกต้อง เมื่อเจ้าหน้าที่มอบธงเขียวให้แล้ว สถานีบริการจะเอาไปแสดงกับลูกค้าว่าผ่านการรับรองจากราชการ เป็นการส่งเสริมให้ผู้มีพฤติกรรมทุจริตใช้เป็นเครื่องมือหากินได้

จากสถิติของผู้ค้าน้ำมันที่มาจดทะเบียนเป็นผู้ค้าน้ำมันตามมาตรา 11 ของพระราชบัญญัติการค้าน้ำมันเชื้อเพลิง พ.ศ. 2543 สรุปได้ว่า ในปี 2546 มีจำนวนทั้งสิ้น 17,685 รายกระจายอยู่ทั่วประเทศ ซึ่งกำลังเจ้าหน้าที่ของรัฐนั้นไม่เพียงพอที่จะตระเวนตรวจสอบได้ครบทุกสถานี ในการตรวจสอบแต่ละครั้ง จะเป็นในลักษณะสุ่มตรวจ และจำนวนสถานีบริการที่สุ่มตรวจได้ในแต่ละครั้งมากที่สุดไม่เกิน 1,500 สถานีบริการ ซึ่งเป็นไปได้ว่าสถานีบริการที่เหลืออีกกว่าหนึ่งหมื่นหกพันสถานีอาจเป็นแหล่งรับซื้อน้ำมันเชื้อเพลิงผิดกฎหมายได้

---

[8] โครงการธงเขียว คือ โครงการตรวจสอบคุณภาพน้ำมันเชื้อเพลิง โดยการส่งเสริมและประชาสัมพันธ์สถานีบริการที่จำหน่ายน้ำมันเชื้อเพลิงที่มีคุณภาพตามประกาศกระทรวงพาณิชย์กำหนด โดยการจัดส่งหน่วยตรวจสอบคุณภาพน้ำมันเชื้อเพลิงเคลื่อนที่ออกปฏิบัติงานร่วมกับชุดปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจจากศูนย์ป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับน้ำมันเชื้อเพลิง เมื่อพบว่าสถานีบริการปฏิบัติถูกต้องตามที่กฎหมายกำหนดก็มอบสัญลักษณ์ธงเขียวไปแสดง ณ สถานีนั้น จัดโดยสนง.คณะกรรมการนโยบายพลังงานแห่งชาติ กองบัญชาการตำรวจสอบสวนกลาง และกรมธุรกิจพลังงาน.

สำหรับบทลงโทษของการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัติการค้าน้ำมันเชื้อเพลิง พ.ศ. 2543 มีอัตราสูงขึ้นจากพระราชบัญญัติน้ำมันเชื้อเพลิง พ.ศ. 2521 และพระราชบัญญัติน้ำมันเชื้อเพลิง (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2522 ซึ่งเป็นกฎหมายเก่า โดยกำหนดให้มีโทษปรับสูงสุดในความผิดฐานปลอมปนน้ำมันเชื้อเพลิงเพื่อการจำหน่ายสูงสุด 500,000 บาท และจำคุกไม่เกิน 5 ปี อย่างไรก็ดี แม้อัตราโทษในการกระทำความผิดจะสูง แต่น่าพิจารณาว่า อำนาจของเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติการค้าน้ำมันเชื้อเพลิง พ.ศ. 2543 เป็นไปในจุดมุ่งหมายเพื่อตรวจสอบคุณภาพของน้ำมันเชื้อเพลิง ของผู้ค้าน้ำมันเชื้อเพลิง และผู้ขนส่งน้ำมันเชื้อเพลิงเป็นหลัก ซึ่งทั้งผู้ค้าน้ำมันเชื้อเพลิงและผู้ขนส่ง หากจะเปรียบเทียบก็อยู่ในลำดับขั้นตอนสุดท้ายของขบวนการค้าน้ำมันผิดกฎหมาย กล่าวคือผู้ที่ลักลอบนำน้ำมันเถื่อน หรือลักลอบปลอมปนน้ำมันเชื้อเพลิงเมื่อเสร็จสิ้นกระบวนการก็จะส่งน้ำมันดังกล่าวมาจำหน่ายยังสถานีบริการ โดยผ่านผู้ขนส่งน้ำมัน ดังนั้นการตรวจสอบหรือจับกุมผู้ขนส่งน้ำมันหรือผู้ค้าน้ำมันตามพระราชบัญญัติการค้าน้ำมันเชื้อเพลิง ย่อมเป็นการตรวจสอบที่ปลายเหตุ แม้โทษที่ลงแก่ผู้กระทำความผิดจะหนักเพียงใด แต่ก็ไม่สามารถลงโทษได้กับผู้อยู่เบื้องหลังการกระทำผิดได้ตลอดสาย แม้จะจับกุมหรือลงโทษผู้ค้าหรือผู้ขนส่งน้ำมันเชื้อเพลิงที่ผิดกฎหมายได้ แต่ขบวนการค้าน้ำมันที่ผิดกฎหมายก็ยังสามารถดำเนินการได้ต่อไป โดยหาผู้ค้าหรือผู้ขนส่งรายใหม่ ดังนั้น การบังคับใช้กฎหมายว่าด้วยการค้าน้ำมันเชื้อเพลิงเพียงอย่างเดียวจึงยังไม่เพียงพอที่จะปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับน้ำมันเชื้อเพลิงได้ จำเป็นต้องมีกฎหมายที่มีมาตราพิเศษมากกว่ามาตรการทางอาญาที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน มาเสริมประสิทธิภาพการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับน้ำมันเชื้อเพลิง นั่นคือมาตรการทางกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ซึ่งจะได้กล่าวต่อไป ในข้อ 4.4

4.3.1.2 พระราชบัญญัติควบคุมน้ำมันเชื้อเพลิง พ.ศ. 2542

พระราชบัญญัติควบคุมน้ำมันเชื้อเพลิง พ.ศ. 2542 เป็นกฎหมายที่บัญญัติขึ้นใหม่ ให้ใช้แทน พระราชบัญญัติว่าด้วยการเก็บรักษาน้ำมันเชื้อเพลิงฉบับเก่าทุกฉบับ เป็นกฎหมายที่กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขเกี่ยวกับการแจ้ง การอนุญาตและอัตราค่าธรรมเนียมเกี่ยวกับการประกอบกิจการ น้ำมันเชื้อเพลิง โดยใช้ประกอบกับกฎกระทรวง พ.ศ. 2546

โดยเนื้อหาของกฎหมายเป็นไปในลักษณะกำหนดหน้าที่ของผู้ประกอบการในการก่อตั้งสถานประกอบกิจการน้ำมันเชื้อเพลิงให้ถูกต้องตามลักษณะที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง และ

กำหนดให้ผู้ประกอบการจะต้องขอใบอนุญาตในการประกอบกิจการค้าน้ำมันเชื้อเพลิง ดังนั้น ลักษณะของการฝ่าฝืนกฎหมายนี้ มักจะเป็นไปในทางที่ผู้ประกอบการไม่ทำการขอใบอนุญาตหรือก่อตั้งสถานประกอบกิจการน้ำมันเชื้อเพลิง ซึ่งอาจหมายถึง สถานีบริการน้ำมันเชื้อเพลิง ท่อส่งน้ำมันหรือคลังเก็บรักษาน้ำมันเชื้อเพลิง ไม่ถูกลักษณะที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง

อย่างไรก็ดี วัตถุประสงค์ทางอ้อมของกฎหมายนี้ ก็คือ ป้องกันมิให้มีการจัดตั้งสถานเก็บรักษาน้ำมันเชื้อเพลิงเถื่อนเกิดขึ้น เพราะถังเก็บน้ำมันที่ไม่ได้รับอนุญาต หรือสถานประกอบกิจการน้ำมันเชื้อเพลิงที่ไม่ได้รับอนุญาต จะเป็นแหล่งรองรับน้ำมันผิดกฎหมายได้ง่าย เนื่องจากจะไม่มีการตรวจสอบโดยหน่วยงานรัฐ เพราะหน่วยงานรัฐเองก็ไม่มีข้อมูลในส่วนนี้ อาศัยเพียงการรับแจ้งจากประชาชนเท่านั้น

พระราชบัญญัติควบคุมน้ำมันเชื้อเพลิง พ.ศ. 2542 เป็นกฎหมายที่มุ่งวางหลักเกณฑ์ในการประกอบกิจการควบคุมน้ำมันเชื้อเพลิงมากกว่าจะเป็นกฎหมายที่มุ่งเน้นมาตรการในการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับน้ำมันเชื้อเพลิง แต่หากผู้ประกอบกิจการฝ่าฝืนพระราชบัญญัตินี้ ก็อาจสันนิษฐานได้ว่า นอกจากจะมีเจตนาในการหลีกเลี่ยงการจดทะเบียนแล้ว อาจมีเจตนาให้สถานประกอบการของตนเป็นแหล่งรับหรือเก็บรักษาน้ำมันผิดกฎหมายได้ ประกอบกับบทลงโทษตามพระราชบัญญัตินี้ ทั้งอัตราปรับและการจำคุก ไม่รุนแรงเท่าพระราชบัญญัติการค้าน้ำมันเชื้อเพลิง พ.ศ. 2543 ซึ่งสรุปโดยนัยว่า มุ่งที่จะการลงโทษเพื่อให้ผู้กระทำผิดปฏิบัติให้ถูกต้องตามกฎเกณฑ์การขออนุญาต มากกว่าที่จะมุ่งปราบปรามอย่างเด็ดขาด

การบัญญัติกฎหมายว่าด้วยการค้าน้ำมันเชื้อเพลิงฉบับล่าสุด คือพระราชบัญญัติการค้าน้ำมันเชื้อเพลิง พ.ศ. 2543 และพระราชบัญญัติควบคุมน้ำมันเชื้อเพลิง พ.ศ. 2542 เป็นการแสดงเจตนารมณ์ของภาครัฐในอันที่จะอุดช่องว่างของกฎหมายฉบับเก่าที่มีความล้าหลังเนื่องจากกฎหมายว่าด้วยน้ำมันเชื้อเพลิงเป็นกฎหมายที่มุ่งใช้บังคับกับผู้ประกอบกิจการการเกี่ยวกับน้ำมันเชื้อเพลิง เพื่อจัดระเบียบให้การค้าน้ำมันเชื้อเพลิงเป็นไปอย่างมีระบบ จัดเป็นกฎหมายที่เอื้อประโยชน์ในทางพาณิชย์ แต่มีบทบังคับในทางอาญา ดังนั้น ในการวางมาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหาการกระทำความผิดเกี่ยวกับน้ำมันเชื้อเพลิง นอกจากจะคำนึงถึงผลประโยชน์ของผู้บริโภคแล้ว ยังต้องมีความละเอียดอ่อน และคำนึงถึงการลิดรอนสิทธิของผู้ประกอบการอีกด้วย หากวางแนวทางในการป้องกันมากเกินไป ก็อาจทำให้ผู้ประกอบการรู้สึกว่า มีข้อจำกัดมากเกินไปในการประกอบกิจการและอาจกระทบถึงการลงทุนในตลาดค้าน้ำมันได้ อีกทั้งผู้ประกอบกิจการที่กระทำ

ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยน้ำมันเชื้อเพลิงเหล่านี้ จัดเป็นผู้ร่วมกระทำผิดที่อยู่อันดับล่างของขบวนการกระทำความผิดเกี่ยวกับน้ำมันเชื้อเพลิง แนวทางในการปราบปรามผู้กระทำความผิดมิใช่แก้ตัวบทกฎหมาย แต่เป็นการเพิ่มมาตรการปราบปรามที่มีประสิทธิภาพด้วยการนำกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินมาเป็นมาตรการเสริมในการปราบปรามการกระทำความผิดตามกฎหมายเกี่ยวกับน้ำมันเชื้อเพลิงที่มีวงเงินเกี่ยวข้องเป็นจำนวนมาก เนื่องจากกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน เป็นกฎหมายที่มุ่งตัดวงจรของผู้กระทำผิดที่มีลักษณะเป็นขบวนการ มีวงเงินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดจำนวนมาก และกระทบต่อระบบเศรษฐกิจ ซึ่งจะได้อธิบายต่อไป

4.3.2 ปัญหาการบังคับใช้มาตรการทางกฎหมายว่าด้วยภาษีอากร

การกระทำความผิดเกี่ยวกับน้ำมันเชื้อเพลิง มีมูลเหตุมาจากผลกำไรที่ได้จากผลต่างของต้นทุนราคาน้ำมัน คือน้ำมันที่ถูกต้องตามกฎหมายได้แก่น้ำมันที่ผ่านการเสียภาษีตามพิกัดภาษีสรรพสามิต หรือในกรณีน้ำมันที่นำเข้าจะต้องเสียภาษีศุลกากรอีกด้วย นอกจากนี้ยังไม่รวมถึงภาษีเทศบาลและกองทุนน้ำมันเชื้อเพลิง และค่าใช้จ่ายอื่นๆ ทำให้ต้นทุนราคาน้ำมันมีสูงขึ้น ซึ่งผู้ประกอบการที่สุจริตจะต้องรับภาระดังกล่าว ในขณะที่น้ำมันเถื่อนที่ผ่านการลักลอบนำเข้ามาประเทศเพื่อนบ้านและจำหน่ายแก่ผู้ประกอบการรายย่อยในทอดต่อๆไป ไม่ต้องรับภาระการเสียภาษีหรือเงินเข้ากองทุนใดใด หรือน้ำมันปลอมปน กำไรที่ได้ก็มาจากสารละลายที่ลักลอบนำออกจากโรงงานหรือน้ำมันเถื่อนที่นำมาปลอมปนกับน้ำมันเชื้อเพลิงที่ถูกกฎหมาย เป็นการลดต้นทุนของน้ำมันเชื้อเพลิงที่จำหน่ายได้มาก

ผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับน้ำมันเชื้อเพลิงที่หลีกเลี่ยงหรือหนีภาษีนี้ จึงเป็นผู้กระทำความผิดตามกฎหมายว่าด้วยภาษีอากร อันได้แก่ กฎหมายว่าด้วยภาษีสรรพสามิต ในความผิดเกี่ยวกับการลักลอบนำสารละลายที่ได้จากกระบวนการทางเคมีของการกลั่นน้ำมันออกจากโรงงานหรือโรงกลั่น (สารละลายไฮโดรคาร์บอนโซลเวนท์) มาปลอมปนกับน้ำมันเชื้อเพลิง และความผิดเกี่ยวกับการนำน้ำมันที่เสียภาษีสรรพสามิตแล้วมาขอคืนภาษีสรรพสามิตโดยทุจริต กฎหมายอีกฉบับหนึ่งคือ กฎหมายว่าด้วยศุลกากร ในความผิดเกี่ยวกับการลักลอบนำเข้าน้ำมันเถื่อน ซึ่งจะได้กล่าวถึงการปัญหาการบังคับใช้กฎหมายในส่วนที่เกี่ยวข้องดังนี้

4.3.2.1 กฎหมายว่าด้วยภาษีสรรพสามิต

กฎหมายว่าด้วยภาษีสรรพสามิตในที่นี้ คือพระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิต พ.ศ. 2527 ซึ่งมีบทบาทในการกำหนดอัตราพิกัดภาษีสำหรับผลิตภัณฑ์ต่างๆ และผลิตภัณฑ์น้ำมันเชื้อเพลิงก็จัดอยู่ในสินค้าในพิกัดอัตราภาษีสรรพสามิตด้วยเช่นกัน พระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิต พ.ศ. 2527 ปัญหาการบังคับใช้กฎหมายว่าด้วยสรรพสามิตกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับน้ำมันเชื้อเพลิง มักจะเป็นไปในลักษณะของความผิดประเภท ลักลอบนำผลิตภัณฑ์ปิโตรเลียมและสารละลายไฮโดรคาร์บอนโซลเวนท์ออกจากโรงงานผลิตหรือโรงกลั่น เพื่อนำมาปลอมปนกับน้ำมันเชื้อเพลิง และปัญหาอันเกิดจากการทุจริตเกี่ยวกับการยกเว้นและคืนภาษีตามพระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิต พ.ศ. 2527 ในผลิตภัณฑ์น้ำมันเชื้อเพลิง ซึ่งสามารถสรุปปัญหาได้การบังคับใช้กฎหมายว่าด้วยภาษีสรรพสามิต ดังนี้

(1) สารละลายไฮโดรคาร์บอนโซลเวนท์ ที่มีคุณสมบัติสามารถปลอมปนน้ำมันเชื้อเพลิงได้สืบเนื่องมาจาก เป็นสารละลายที่ไม่อยู่ในพิกัดอัตราภาษีสรรพสามิต

ตามพระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิต พ.ศ. 2527 มาตรา 103 ได้มีการยกเว้นภาษีสรรพสามิตสำหรับสารละลายไฮโดรคาร์บอนโซลเวนท์ เนื่องจากสารละลายดังกล่าวมีบทบาทสำคัญในภาคอุตสาหกรรม และรัฐมีนโยบายในการส่งเสริมทางภาคอุตสาหกรรมโดยการช่วยผู้ประกอบการลดต้นทุนการผลิต จึงยกเว้นภาษีสรรพสามิตสำหรับผลิตภัณฑ์สารละลายดังกล่าว ประกอบกับคุณสมบัติของสารละลายไฮโดรคาร์บอนโซลเวนท์ใกล้เคียงกับน้ำมันเชื้อเพลิง จึงเป็นมูลเหตุจูงใจให้ผู้ประกอบการที่ทุจริตเกิดช่องทางในการนำสารละลายดังกล่าวมาปลอมปนน้ำมันเชื้อเพลิงเพื่อลดต้นทุนน้ำมันเชื้อเพลิง แม้ต่อมาพระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิตจะมีประกาศให้สารละลายไฮโดรคาร์บอนโซลเวนท์ที่มีคุณสมบัติใกล้เคียงกับน้ำมันเชื้อเพลิง เป็นสินค้าที่อยู่ในพิกัดภาษีสรรพสามิต คือจะต้องเสียภาษีสรรพสามิตนั่นเอง แต่ก็มีข้อกำหนดในการขอคืนภาษีดังกล่าวได้ในลักษณะอื่นๆ อันเป็นช่องทางให้ทุจริตได้เช่นกัน

แม้กฎหมายว่าด้วยภาษีสรรพสามิต จะมีมาตรการในการตรวจสอบ ควบคุมโรงงานผลิตและการขนส่งอย่างรัดกุม แต่ผู้ประกอบการเจ้าของโรงงานผลิตก็ยังหาช่องโหว่ของกฎหมายลักลอบนำสารละลายดังกล่าวออกมานอกระบบได้ อาทิเช่น ลักลอบนำสารละลายไฮโดรคาร์บอนโซลเวนท์ออกจากโรงงาน โดยไม่มีใบกำกับการขนส่งหรือไม่ลงระบบบัญชีของสรรพสามิต ทำให้เมื่อมีการตรวจบัญชีจะไม่พบความผิดปกติของการใช้สารละลายดังกล่าว การใช้ใบกำกับการขนส่งสารละลายโซลเวนท์ 1 ใบ ขนส่งเวียนหลายเที่ยว การแสดงใบกำกับการขนส่งเป็นของเสียจากขบวนการผลิต แต่บรรทุกสารโซลเวนท์ เป็นต้น ซึ่งจะเห็นได้ว่า หากเจ้าของโรงงานเป็นผู้กระทำผิดเองแล้ว เป็นการยากแก่การตรวจสอบได้

(2) ให้สิทธิในการได้รับยกเว้นหรือคืนภาษีน้ำมันเชื้อเพลิงที่ส่งออกนอกราชอาณาจักร

ตามมาตรา 100 แห่งพระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิต พ.ศ. 2527 อันเป็นบทบัญญัติว่าด้วยการยกเว้น หรือคืนภาษีน้ำมันเชื้อเพลิงที่ส่งออกนอกราชอาณาจักร จะได้รับสิทธิทางภาษีไว้ 2 ประการคือ

1. สิทธิในการได้รับยกเว้นภาษีสำหรับน้ำมัน และผลิตภัณฑ์น้ำมันที่ส่งออกไปนอกราชอาณาจักร

2. สิทธิในการได้รับคืนภาษี สำหรับน้ำมันและผลิตภัณฑ์น้ำมันที่ส่งออกไปนอกราชอาณาจักร

โดยทั่วไปแล้ว น้ำมันที่ไม่มีการใช้ภายในประเทศ เช่น น้ำมันส่งออก และน้ำมันที่ใช้สำหรับเติมเรือที่เดินทางออกนอกราชอาณาจักร จะได้รับการยกเว้นภาระภาษีและกองทุนต่างๆ โดยกรณีที่มีการจ่ายชำระแล้วจะขอคืนได้ การส่งออกน้ำมันทางเรือจากโรงกลั่น จะสามารถขอยกเว้นภาระภาษีและกองทุนได้ทั้งหมด สำหรับการส่งออกน้ำมันผ่านด่านทางบก บริเวณพรมแดนพม่า ลาว กัมพูชา เนื่องจากน้ำมันต้องผ่านระบบคลังภูมิภาคก่อน ดังนั้น เพื่อป้องกันปัญหาน้ำมันรั่วไหลจากระบบ น้ำมันดังกล่าวจะถูกจัดเก็บภาษีและกองทุนก่อน และเมื่อมีการส่งออกผู้ส่งออกจึงดำเนินการขอคืนภาษีและกองทุน

ซึ่งการทุจริตมักจะเกิดในขั้นตอนทางเอกสารในการขอคืนภาษี โดยมีการทุจริตจากผู้ค้าโดยการปลอมแปลงเอกสารหลักฐาน หรือแจ้งปริมาณการส่งออกเป็นเท็จ เช่น สูงกว่าปกติ หรือไม่มีการส่งออกจริง เพื่อเอาผลประโยชน์จากอัตราภาษีและกองทุนที่รัฐจ่ายคืนให้ นอกจากนี้ อาจมีการลักลอบนำน้ำมันที่ขอคืนภาษีไปขายให้ผู้ซื้อรายย่อยต่อไป โดยไม่ได้นำไปจำหน่ายให้กับเรือที่เดินทางออกนอกราชอาณาจักรจริงได้

จะเห็นได้ว่าแม้จะมีมาตรการในการตรวจสอบควบคุมโรงงานผลิตและการขนส่งน้ำมันเชื้อเพลิงและผลิตภัณฑ์น้ำมันเชื้อเพลิงในพิกัดภาษีสรรพสามิตก็ตาม แต่เนื่องจากกฎหมายว่าด้วยภาษีสรรพสามิต ยังมีมาตรการต่างๆเพื่อเอื้อประโยชน์แก่เจ้าของกิจการภาคอุตสาหกรรมและนโยบายในการส่งเสริมการส่งออก ไม่ว่าจะเป็นมาตรการคืนภาษีสำหรับน้ำมันที่ส่งออกนอกราชอาณาจักรก็ดี หรือยกเว้นภาษีสำหรับสารละลายไฮโดรคาร์บอนเพื่อใช้ในภาคอุตสาหกรรมก็ดี ซึ่งนโยบายดังกล่าวก็เป็นช่องทางหนึ่งที่เอื้อประโยชน์แก่ผู้ประกอบการที่ทุจริตด้วย การจะแก้ไข

กฎหมายด้วยการยกเลิกสิทธิการได้รับคืนภาษีหรือยกเว้นภาษีดังกล่าว ก็ย่อมจะเป็นผลเสียต่อการลงทุนทางเศรษฐกิจ และขัดกับนโยบายส่งเสริมการลงทุนภาคอุตสาหกรรมและส่งเสริมการส่งออกของประเทศ ดังนั้นเมื่อมาตรการทางกฎหมายว่าด้วยภาษีสรรพสามิตยังไม่ได้ผลเพียงพอ จึงจำเป็นต้องหามาตรการทางกฎหมายอื่นเข้ามาจัดการ ซึ่งกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินเป็นทางเลือกที่ดีอีกทางเลือกหนึ่ง แม้ล่าสุดจะได้มีการเสนอความผิดมูลฐานใหม่เกี่ยวกับความผิดตามกฎหมายว่าด้วยภาษีสรรพสามิต แต่ในกรณีที่การจับกุมผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับน้ำมันเชื้อเพลิงตามกฎหมายว่าด้วยภาษีสรรพสามิตเป็นไปได้ยาก การจับกุมผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับน้ำมันเชื้อเพลิงอันเป็นความผิดปฐมเหตุ ย่อมเป็นอีกทางหนึ่งที่ช่วยแก้ปัญหาได้

4.3.2.2 **กฎหมายว่าด้วยศุลกากร**

กฎหมายว่าด้วยศุลกากรเป็นกฎหมายที่มีบทบาทในการกำหนดให้ผู้ที่นำสินค้าเข้าเข้ามาหรือส่งออกไปยังต่างประเทศหรือเป็นการนำสินค้าผ่านเข้าหรือออกจากประเทศไปยังเขตแดนอื่น จะต้องจ่ายภาษีศุลกากร บทบาทหลักของกฎหมายว่าด้วยศุลกากรในส่วนที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับน้ำมันเชื้อเพลิง คือการป้องกันและปราบปรามการลักลอบนำเข้าน้ำมันเชื้อเพลิง รวมถึงดูแลการจำหน่ายน้ำมันเขียวให้แก่ชาวประมงในเขตต่อเนื่อง

ความผิดเกี่ยวกับการลักลอบขนเถื่อนทางทะเลและทางบกอันเป็นความผิดตามกฎหมายว่าด้วยศุลกากรนั้น เหตุที่เรามุ่งไปที่การกระทำความผิดเกี่ยวกับน้ำมันเถื่อนเป็นหลักก็เนื่องมาจากว่า มูลค่าของการขนน้ำมันเถื่อนเพียงรายการเดียวในแต่ละครั้งมีมากกว่าสินค้าเถื่อนทุกชนิดรวมกัน เพราะน้ำมันเป็นทรัพยากรสำคัญที่ทุกคนในประเทศต้องบริโภคและมีราคาสูง อีกทั้งลักลอบนำเข้ามาเท่าไรก็ยังไม่เพียงพอต่อความต้องการ ทำให้มีปริมาณการลักลอบนำเข้าเป็นจำนวนมากอยู่เสมอ ต่างกับสินค้าชนิดอื่นที่มีความต้องการใช้ในปริมาณที่จำกัดเท่านั้น ทำให้การกระทำความผิดเกี่ยวกับการลักลอบนำเข้าน้ำมันเถื่อนเป็นประเด็นสำคัญสำหรับการกระทำความผิดต่อกฎหมายว่าด้วยศุลกากร

ความสำคัญในส่วนของการบังคับใช้กฎหมายนั้น เจ้าหน้าที่ศุลกากรเป็นตัวจักรสำคัญที่จะดำเนินการบังคับการให้เป็นไปตามกฎหมาย แต่การบังคับใช้กฎหมายย่อมจะต้องดูว่าตัวบทกฎหมายที่รองรับว่าให้อำนาจมากน้อยเพียงใด ปัญหาในการบังคับใช้กฎหมายว่าด้วยศุลกากรนั้น ส่วนสำคัญคือ เขตดินแดนที่อำนาจตามกฎหมายสามารถบังคับได้

ปัญหาการลักลอบค้าน้ำมันเถื่อนในเขตทางทะเลของประเทศไทย อันได้แก่ เขตต่อเนื่องและเขตเศรษฐกิจจำเพาะ ซึ่งกฎหมายไทยนั้นมีขอบเขตการบังคับใช้เฉพาะภายในอาณาเขตของประเทศไทยเท่านั้น กล่าวคือ เขตต่อเนื่องซึ่งเป็นเขตทางทะเลของประเทศไทย ที่อยู่ติดหรือประชิดขอบด้านนอกของทะเลอาณาเขตซึ่งมีระยะความกว้าง 24-ไมล์ทะเลนับจากเส้นฐานของประเทศไทย โดยเขตดังกล่าวจัดเป็นเขตทางทะเลของประเทศไทยซึ่งประกาศจัดตั้งเขตดังกล่าวเมื่อวันที่ 18 สิงหาคม 2538 ซึ่งการประกาศดังกล่าวเท่ากับเป็นการยืนยันสิทธิของประเทศไทยเหนือเขตนั้นตามหลักกฎหมายระหว่างประเทศ แต่ในเขตต่อเนื่องดังกล่าว ยังไม่มีบทกฎหมายภายในฉบับใดอันเป็นการรับรองสิทธิของการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายเลย แม้แต่พระราชบัญญัติศุลกากร (ฉบับที่8) พ.ศ. 2480 ที่ได้ให้ความหมายของคำว่า "เขตน่านน้ำไทย" ในมาตรา 3(1) ว่า

"เขตน่านน้ำไทย" ให้มีความหมายรวมถึงเขตแห่งราชอาณาจักรและอากาศเหนือราชอาณาจักร

ซึ่งหากพิจารณาตามหลักกฎหมายระหว่างประเทศแผนกคดีเมืองแล้ว อาณาเขตของประเทศไทย หมายถึง เขตแดนทางบก แม่น้ำลำคลอง ทะเลสาบ น่านน้ำภายในทะเลอาณาเขต และห้วงอากาศเหนือบริเวณดังกล่าวทั้งหลาย ประกอบกันเป็นอาณาเขตของประเทศไทย ซึ่งกฎหมายศุลกากรฉบับต่างๆที่มีและใช้บังคับอยู่ในปัจจุบัน มีขอบเขตการบังคับใช้อยู่ภายในอาณาเขตของประเทศไทยหรือภายในราชอาณาจักรไทยตามความหมายของกฎหมายไทยเท่านั้น ดังนั้นในกรณีข้อบังคับต่างๆของพระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. 2469 ในเรื่องที่เกี่ยวกับการตรวจและการป้องกันการลักลอบหนีศุลกากร จึงมีขอบเขตการบังคับใช้ไม่ถึงในเขตทะเลต่อเนื่องและเขตเศรษฐกิจจำเพาะด้วย นอกจากปัญหาอำนาจการบังคับใช้กฎหมายเรื่องอาณาเขตแล้ว ขั้นตอนการจับกุมหรือพิสูจน์ความผิดในความผิดเกี่ยวกับการลักลอบขนน้ำมันเถื่อนก็เป็นไปได้ยาก ซึ่งจะกล่าวโดยสรุป ดังนี้

(1) ปัญหาเรื่องเขตอำนาจในการจับกุมผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับการลักลอบขนน้ำมันเถื่อนในเขตทะเลต่อเนื่อง

ดังที่ได้กล่าวมาแล้วว่า กฎหมายว่าด้วยศุลกากรทุกฉบับ รวมถึงกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ในประเทศไทย ไม่มีฉบับใดเลยที่ให้อำนาจการบังคับใช้กฎหมายครอบคลุมถึงเขตทะเลต่อเนื่อง โดยกฎหมายทุกฉบับมีอำนาจบังคับใช้สิ้นสุดที่ทะเลอาณาเขตเท่านั้น เมื่อพบผู้กระทำในเขตทะเลต่อเนื่อง เจ้าหน้าที่จึงไม่สามารถทำการจับกุมได้ เพราะไม่มีกฎหมายให้อำนาจไว้ หรือ

กรณีที่เรือไทยลักลอบไปเติมน้ำมันเถื่อนกับเรือขนน้ำมันขนาดใหญ่ที่ลอยลำอยู่ในเขตทะเลต่อเนื่อง ก็ยังเป็นปัญหาว่า ถือว่าเป็นการลักลอบขนน้ำมันเถื่อนเข้าประเทศหรือไม่

(2) ปัญหาจากการดำเนินการจับกุมผู้กระทำความผิดในทะเล

การดำเนินการจับกุมผู้กระทำความผิดในทะเล จะต้องเป็นลักษณะความผิดซึ่งหน้า คือเจ้าหน้าที่จะต้องทำการจับกุมขณะที่มีการลักลอบขนถ่ายน้ำมันเถื่อนจากเรือลำหนึ่งไปยังเรืออีกลำหนึ่ง ซึ่งเจ้าหน้าที่จึงจะสามารถจับกุมได้ทันทีตามมาตรา 20 ของพระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. 2469 แต่ในทางปฏิบัติเป็นไปได้ยาก เนื่องจากผู้กระทำความผิดมักจะรู้ตัวก่อนที่เจ้าหน้าที่จะเดินทางไปถึงและแล่นเรือหนีการจับกุม และแม้ว่าตามมาตรา 20 จะให้อำนาจแก่เจ้าหน้าที่ในการจับกุมผู้ที่พยายามกระทำความผิดได้ แต่ในทางปฏิบัติแล้วอาจเกิดปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินการฟ้องร้อง อีกทั้งพยานหลักฐานอาจไม่รัดกุมทำให้การจับกุมดังกล่าวอาจถูกดำเนินการฟ้องกลับได้

แม้การกระทำความผิดฐานลักลอบหนีศุลกากรจะเป็นความผิดมูลฐานตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาตรา 3(7) แต่ในทางปฏิบัติการจับกุมดำเนินคดีตามความผิดมูลฐานดังกล่าว ก็ยังมีอุปสรรคตามที่ได้กล่าวมาข้างต้น ดังนั้น หากกำหนดความผิดเกี่ยวกับน้ำมันเชื้อเพลิงเป็นความผิดมูลฐานอันเป็นความผิดปฐมบทเพิ่มขึ้น การจับกุมโดยการใช้ฐานความผิดเกี่ยวกับน้ำมันเชื้อเพลิง ด้วยการสืบสวนสอบสวนข้อมูลเกี่ยวกับขบวนการผู้กระทำความผิดที่ไม่เพียงแต่เกิดขึ้นทางทะเลเท่านั้น แต่ข้อมูลของการกระทำความผิดที่เกิดจากขบวนการทางบกประกอบด้วย ก็ย่อมจะส่งเสริมให้การจับกุมเป็นไปโดยง่ายกว่า การรอจับกุมผู้กระทำความผิดซึ่งหน้ากลางทะเลในมูลฐานความผิดลักลอบหนีศุลกากรเพียงมูลฐานเดียว

จากปัญหาการบังคับใช้กฎหมายกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับน้ำมันเชื้อเพลิง ทั้งกฎหมายว่าด้วยน้ำมันเชื้อเพลิงก็ดี กฎหมายว่าด้วยมาตรการทางภาษีที่การกระทำความผิดเกี่ยวกับน้ำมันเชื้อเพลิงเป็นความผิดปฐมบทก็ดี ยังไม่เพียงพอต่อการปราบปรามการกระทำความผิดดังกล่าวได้ จึงมีความจำเป็นที่ต้องนำมาตรการทางกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินมาใช้บังคับอีกทางหนึ่ง โดยกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินมีมาตรการที่สำคัญดังจะกล่าวต่อไป

4.4 การนำมาตรการตามกฎหมายว่าด้วยป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินมาใช้กับความผิดเกี่ยวกับน้ำมันเชื้อเพลิง โดยการกำหนดให้เป็นความผิดมูลฐาน

ลักษณะของการกระทำความผิดเกี่ยวกับน้ำมันเชื้อเพลิง เป็นไปตามหลักเกณฑ์ของความผิดมูลฐานตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินทั้ง 4 ประการ คือ ความผิดที่มีลักษณะเป็นอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ ความผิดที่มีลักษณะเป็นขบวนการ ความผิดที่ยากแก่การปราบปราม และความผิดที่ส่งผลต่อระบบเศรษฐกิจ นอกจากนี้ พิจารณาจากกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับน้ำมันเชื้อเพลิงแล้ว พบว่ากฎหมายดังกล่าวยังมีปัญหาการบังคับใช้ที่ทำให้เป็นอุปสรรคในการปราบปรามการกระทำความผิดดังกล่าวให้หมดสิ้นไป และยังพบว่าความผิดดังกล่าวยังคงเกิดขึ้นและส่งผลเสียต่อประเทศชาติอยู่ต่อไป ฉะนั้น มีความจำเป็นที่กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินอันเป็นกฎหมายที่มีขึ้นเพื่อใช้เป็นมาตรการปราบปรามการกระทำความผิดในลักษณะดังกล่าว จะต้องเข้ามามีบทบาทสำคัญในการบังคับใช้กฎหมายด้วย ซึ่งมาตรการของกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินที่นำมาใช้มีดังนี้

4.4.1 มาตรการด้านการลงโทษตามความผิดฐานฟอกเงิน

4.4.1.1 การกระทำความผิดฐานฟอกเงิน

พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ได้กำหนดลักษณะของการกระทำความผิดฐานฟอกเงินและบทลงโทษในทางอาญาไว้ ดังนี้

มาตรา 5 ผู้ใด

(1) โอน รับโอน หรือเปลี่ยนสภาพทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดเพื่อซุกซ่อน หรือปกปิดแหล่งที่มาของทรัพย์สินนั้น หรือเพื่อช่วยเหลือผู้อื่น ไม่ว่าก่อน ขณะ หรือหลังการกระทำความผิดมิให้ต้องรับโทษหรือรับโทษน้อยลงในความผิดมูลฐาน หรือ

(2) กระทำด้วยประการใดๆ เพื่อปกปิดหรืออำพรางลักษณะที่แท้จริงของ การได้มา แหล่งที่ตั้ง การจำหน่าย การโอน การได้สิทธิใดๆซึ่งทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด

ผู้นั้นกระทำความผิดฐานฟอกเงิน

มาตรา 60 ผู้ใดกระทำความผิดฐานฟอกเงิน ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงสิบปี หรือปรับตั้งแต่สองหมื่นบาทถึงสองแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา 61 นิติบุคคลใดกระทำความผิดตามมาตรา 5 มาตรา 7 มาตรา 8 หรือมาตรา 9 ต้องระวางโทษปรับตั้งแต่สองแสนบาทถึงหนึ่งล้านบาท

กรรมการ ผู้จัดการ หรือบุคคลใดซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของนิติบุคคลตามวรรคหนึ่ง กระทำความผิด ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงสิบปี หรือปรับตั้งแต่สองหมื่นถึงสองแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าตนมิได้มีส่วนในการกระทำความผิดของนิติบุคคลนั้น

อย่างไรก็ดี การจะลงโทษผู้กระทำความผิดตามมาตราข้างต้นได้ ต้องปรากฏว่าผู้นั้นได้กระทำความผิดตามความผิดมูลฐานก่อน หากการกระทำความผิดของบุคคลนั้น ไม่เข้ากับความผิดมูลฐานใดในกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินเลย รัฐก็ไม่สามารถใช้มาตรการทางกฎหมายฟอกเงินกับผู้กระทำผิดได้ จากบทบัญญัติในมาตรา 5 ของพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 จะเห็นถึงเจตนารมณ์ของกฎหมายว่า มุ่งจะเอาผิดกับผู้กระทำความผิดทั้งเรื่องทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดอันเป็นฐานความผิดหลักของกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ในขณะเดียวกันก็ใช้บทลงโทษในทางอาญาที่รุนแรงกว่ากฎหมายในเชิงพาณิชย์ ทั้งเรื่องจำคุกและปรับ

หากการกระทำความผิดเกี่ยวกับน้ำมันเชื้อเพลิงถูกกำหนดเป็นความผิดมูลฐานตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ก็จะให้ผู้กระทำความผิดเกิดความกลัวเกรงในบทบังคับของกฎหมาย เพราะนอกจากตนจะมีความผิดทางอาญาตามกฎหมายว่าด้วยน้ำมันเชื้อเพลิง กฎหมายสรรพสามิต และกฎหมายว่าด้วยศุลกากรแล้ว ยังมีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ซึ่งมีบทลงโทษที่หนักกว่าและมีความเป็นไปได้สูงที่ผู้กระทำผิดจะถูกริบทรัพย์ที่ตนไม่สามารถพิสูจน์ถึงที่มาได้อย่างถูกกฎหมาย เนื่องจากเป็นทรัพย์ที่ได้มาจากการกระทำความผิด

4.4.1.2 การกระทำความผิดฐานฟอกเงินนอกราชอาณาจักร

เนื่องจากเครือข่ายการกระทำความผิดอันเข้าลักษณะอาชญากรรมทางเศรษฐกิจนั้น ไม่เพียงแต่กระทำกันภายในประเทศเท่านั้น ยังโยงใยไปถึงต่างประเทศด้วย และการกระทำความผิดเกี่ยวกับน้ำมันเชื้อเพลิง เรื่องการลักลอบน้ำมันเถื่อนทางทะเลและทางบกจากต่างประเทศมายังประเทศไทยก็ดี การทุจริตส่งออกน้ำมันเชื้อเพลิงไปต่างประเทศแล้วลักลอบ

นำกลับเข้ามาขายในประเทศเพื่อขอรับคืนภาษีก็ดี เป็นการกระทำความผิดที่มีขบวนการส่วนหนึ่งอยู่นอกราชอาณาจักร เงินผิดกฎหมายที่หมุนเวียนอยู่ในเครือข่าย ย่อมกระจายไปทั้งในและนอกราชอาณาจักร เป็นผลให้การกระทำความผิดฐานฟอกเงินสกปรกดังกล่าวสามารถกระทำได้ทั้งในและนอกราชอาณาจักรแต่มีเครือข่ายต้นเหตุแห่งการกระทำผิดอยู่ในราชอาณาจักร พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ได้มีบทบัญญัติสำหรับลงโทษผู้กระทำผิดฐานฟอกเงินนอกราชอาณาจักร อยู่ในมาตรา 6 ว่า

มาตรา 6 ผู้ใดกระทำความผิดฐานฟอกเงิน แม้จะกระทำนอกราชอาณาจักรผู้นั้นต้องรับโทษในราชอาณาจักรตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้ ถ้าปรากฏว่า

(1) ผู้กระทำความผิดหรือผู้ร่วมกระทำความผิดคนใดคนหนึ่งเป็นคนไทยหรือมีถิ่นที่อยู่ในประเทศไทย

(2) ผู้กระทำความผิดเป็นคนต่างด้าว และได้กระทำโดยประสงค์ให้ความผิดเกิดขึ้นในราชอาณาจักร หรือรัฐบาลไทยเป็นผู้เสียหาย หรือ

(3) ผู้กระทำความผิดเป็นคนต่างด้าว และการกระทำนั้นเป็นความผิดตามกฎหมายของรัฐที่การกระทำเกิดขึ้นในเขตอำนาจของรัฐนั้น หากผู้นั้นได้ปรากฏตัวอยู่ในราชอาณาจักรและมิได้มีการส่งตัวผู้นั้นออกไปตามกฎหมายว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดน

ทั้งนี้ ให้นำมาตา 10 แห่งประมวลกฎหมายอาญามาใช้บังคับโดยอนุโลม

บทบัญญัติเกี่ยวกับการกระทำความผิดฐานฟอกเงินนอกราชอาณาจักรนี้ จะเป็นประโยชน์ต่อการจัดการกับผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับน้ำมันเชื้อเพลิง ในกรณีที่ไม่สามารถเอาผิดกับผู้กระทำความผิดได้ตามกฎหมายว่าด้วยสรรพสามิตและกฎหมายว่าด้วยศุลกากร ด้วยเหตุที่ยากแก่การจับกุมคาหนังคาเขาหรือด้วยเหตุอื่นก็ตาม แต่หากเจ้าหน้าที่รัฐมีข้อมูลว่าผู้กระทำผิดดังกล่าวเกี่ยวข้องกับขบวนการค้าน้ำมันผิดกฎหมายตามความผิดมูลฐานว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับน้ำมันเชื้อเพลิง ก็ยังเป็นอีกทางหนึ่งที่จะดำเนินการกับผู้กระทำผิดได้

<u>4.4.1.3 การลงโทษผู้สนับสนุนหรือผู้ช่วยเหลือ ผู้พยายามกระทำความผิดหรือผู้สมคบ เพื่อกระทำความผิดฐานฟอกเงิน</u>

ดังที่ได้กล่าวมาโดยตลอดว่า การกระทำความผิดฐานฟอกเงินนั้น มักจะมาจากการกระทำความผิดมูลฐานอันเป็นขบวนการเครือข่าย ซึ่งเป็นที่แน่นอนว่าต้องมีผู้ร่วมกระทำการมากกว่า 2 คนขึ้นไป การจับกุมผู้กระทำผิดทั้งเครือข่ายในฐานที่เป็นตัวการทุกคนนั้น อาจเป็นไปได้

ยาก โดยผู้ที่กระทำความผิดซึ่งหน้าขณะจับได้ย่อมถูกดำเนินคดีในฐานะตัวการ แต่ผู้ที่อยู่ในเครือข่ายที่ถูกจับกุมได้ในภายหลัง อาจมีสถานะที่ต่างกัน เช่น บ้างก็เป็นผู้สนับสนุนช่วยเหลือ บ้างก็เป็นผู้สมคบ หรือแม้แต่ตัวการเอง อาจเป็นเพียงผู้พยายามกระทำความผิดขณะจับกุมได้ ซึ่งกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินก็ได้มีกำหนดให้ผู้กระทำความผิดในทุกสถานะต่างก็มีผลเป็นผู้กระทำผิดตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 โดยทั่วถึงกันและลงโทษหนักกว่าบทบัญญัติในประมวลกฎหมายอาญา ดังนี้

มาตรา 7 ในความผิดฐานฟอกเงิน ผู้ใดกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้ ต้องระวางโทษเช่นเดียวกับตัวการในความผิดนั้น

(1) สนับสนุนการกระทำความผิดหรือช่วยเหลือผู้กระทำความผิดก่อนหรือขณะกระทำความผิด

(2) จัดหา หรือให้เงินหรือทรัพย์สิน ยานพาหนะ สถานที่ หรือวัตถุใดๆหรือกระทำการใดๆ เพื่อช่วยให้ผู้กระทำความผิดหลบหนีหรือเพื่อมิให้ผู้กระทำความผิดถูกลงโทษ หรือเพื่อให้ได้รับประโยชน์ในการกระทำความผิด

ผู้ใดจัดหาหรือให้เงินหรือทรัพย์สิน ที่พำนัก หรือที่ซ่อนเร้น เพื่อช่วยบิดา มารดา บุตร สามี หรือภริยาของตนให้พ้นจากการถูกจับกุม ศาลจะไม่ลงโทษผู้นั้นหรือลงโทษผู้นั้นน้อยกว่าที่กฎหมายกำหนดสำหรับความผิดนั้นเพียงใดก็ได้

มาตรา 8 ผู้ใดพยายามกระทำความผิดฐานฟอกเงิน ต้องระวางโทษตามที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น เช่นเดียวกับผู้กระทำความผิดสำเร็จ

มาตรา 9 ผู้ใดสมคบโดยการตกลงกันตั้งแต่สองคนขึ้นไปเพื่อกระทำความผิดฐานฟอกเงิน ต้องระวางโทษกึ่งหนึ่งของโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น

ถ้าได้มีการกระทำผิดฐานฟอกเงินเพราะเหตุที่ได้มีการสมคบกันตามวรรคหนึ่ง ผู้สมคบกันนั้นต้องระวางโทษตามที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น

ในกรณีที่ความผิดได้กระทำถึงขั้นลงมือกระทำความผิด แต่เนื่องจากการเข้าขัดขวางของผู้สมคบทำให้การกระทำนั้นกระทำไปไม่ตลอดหรือกระทำไปตลอดแล้วแต่การกระทำนั้นไม่บรรลุผล ผู้สมคบที่กระทำการขัดขวางนั้น คงได้รับโทษตามที่กำหนดไว้ในวรรคหนึ่งเท่านั้น

ถ้าผู้กระทำความผิดตามวรรคหนึ่งกลับใจให้ความจริงแห่งการสมคบต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ ก่อนที่จะมีการกระทำความผิดตามที่ได้สมคบกัน ศาลจะไม่ลงโทษผู้นั้นหรือลงโทษผู้นั้นน้อยกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้เพียงใดก็ได้

การกระทำความผิดเกี่ยวกับน้ำมันเชื้อเพลิงนั้น เป็นที่แน่นอนว่ามักจะทำกันเป็นขบวนการ มีผู้กระทำผิดหลายคนหลายหน้าที่ ด้วยมาตรการและบทลงโทษของกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินต่อผู้กระทำความผิดอันเป็นตัวการ ผู้สนับสนุนช่วยเหลือ ผู้สมคบที่รุนแรงกว่าประมวลกฎหมายอาญา จะทำให้ผู้กระทำความผิดเกิดความยำเกรงมากขึ้น จึงเป็นอีกหนทางหนึ่งที่จะช่วยปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับน้ำมันเชื้อเพลิงได้ดีกว่ามาตรการทางกฎหมายที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน

4.4.1.4 การลงโทษหนักขึ้นหากผู้กระทำความผิดเป็นผู้มีตำแหน่งหน้าที่ราชการหรือหน้าที่ในการยุติธรรมหรือมีหน้าที่ตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน

กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินมีบทลงโทษสำหรับผู้กระทำความผิดที่มีตำแหน่งหน้าที่เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ อันสอดคล้องกับประมวลกฎหมายอาญา และเนื่องจากเจ้าหน้าที่ของรัฐย่อมมีโอกาสใช้อำนาจในตำแหน่งหน้าที่ของตน เอื้ออำนวยในการกระทำความผิดได้ง่ายกว่าประชาชนทั่วไป อีกทั้งเจ้าหน้าที่ที่มีหน้าที่ตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน เป็นผู้ที่มีความรู้เรื่องกฎหมายดังกล่าวดีกว่าผู้อื่น หากกระทำความผิดเสียเอง ย่อมต้องรับโทษหนักกว่าบุคคลทั่วไป ซึ่งเป็นไปตามบทบัญญัติมาตรา 10 และมาตรา 11 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ดังนี้

มาตรา 10 เจ้าพนักงาน สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาท้องถิ่น ผู้บริหารท้องถิ่น ข้าราชการ พนักงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พนักงานองค์การหรือหน่วยงานของรัฐ กรรมการหรือผู้บริหารหรือพนักงานรัฐวิสาหกิจ กรรมการ ผู้จัดการ หรือบุคคลใดซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของสถาบันการเงิน หรือกรรมการขององค์กรต่างๆตามรัฐธรรมนูญ ผู้ใดกระทำความผิดตามหมวดนี้ต้องระวางโทษเป็นสองเท่าของโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น

กรรมการ อนุกรรมการ กรรมการธุรกรรม เลขาธิการ หรือพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ ผู้ใดกระทำความผิดตามหมวดนี้ ต้องระวางโทษเป็นสามเท่าของโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น

มาตรา 11 กรรมการ อนุกรรมการ กรรมการ กรรมการธุรกรรม เลขาธิการ รองเลขาธิการ พนักงานเจ้าหน้าที่ เจ้าพนักงาน หรือข้าราชการผู้ใดกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่

ในการยุติธรรมตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญาอันเนื่องเกี่ยวกับการกระทำผิดตามหมวดนี้ ต้องระวางโทษเป็นสามเท่าของโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น

อย่างไรก็ดี กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน เป็นกฎหมายที่มุ่งลงโทษผู้ที่กระทำผิดฐานฟอกเงินเป็นสำคัญ ผู้ที่กระทำความผิดเกี่ยวกับน้ำมันเชื้อเพลิงโดยที่ยังไม่ได้นำเงินที่ได้จากการกระทำความผิดไปเปลี่ยนสภาพนั้นยังไม่มีความผิดตามกฎหมายนี้ แต่ในข้อเท็จจริงผู้กระทำความผิดทุกประเภทย่อมจะนำเงินที่ตนได้มาจากการกระทำความผิดมาหมุนเวียนเปลี่ยนสภาพเพื่อประโยชน์ในทางอื่นต่อไป โดยเฉพาะเงินได้จากน้ำมันเถื่อนที่กระทำกันเป็นองค์กรอาชญากรรม จะถูกนำไปหมุนเวียนในองค์กรเพื่อจะสร้างการกระทำความผิดฐานอื่นต่อไปอีก เช่น นำไปก่อตั้งธุรกิจบริการบังหน้าเพื่อเป็นแหล่งขายยาเสพติดหรือโสเภณี เป็นต้น ซึ่งจากประเด็นดังกล่าว ทำให้กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินมีบทบาทการบังคับใช้ในส่วนนี้เป็นอย่างมาก

เมื่อพิจารณามาตรการการลงโทษผู้กระทำความผิดฐานฟอกเงินตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 กับผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับน้ำมันเชื้อเพลิง จะเห็นได้ว่ามีบทลงโทษที่หนักกว่าบทลงโทษในประมวลกฎหมายอาญาและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง คือ กฎหมายว่าด้วยน้ำมันเชื้อเพลิงก็ดี กฎหมายว่าด้วยภาษีสรรพสามิตก็ดี และกฎหมายว่าด้วยศุลกากรก็ดี ซึ่งหากเพิ่มมาตรการลงโทษตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินต่อผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับน้ำมันเชื้อเพลิงย่อมจะทำให้การบังคับใช้กฎหมายมีประสิทธิภาพ เป็นที่เกรงกลัวและเข็ดหลาบต่อผู้กระทำผิดยิ่งขึ้น

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

4.4.2 มาตรการการดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สิน

ทรัพย์สินหรือผลประโยชน์จำนวนมาก เป็นสิ่งจูงใจที่ทำให้บุคคลกระทำความผิดเพื่อให้ได้มา และเมื่อได้มาในครั้งหนึ่งโดยรอดพ้นเงื้อมมือกฎหมาย ก็ย่อมกระทำความผิดอีกเพื่อให้ได้ทรัพย์สินหรือผลประโยชน์ที่มากขึ้น ซึ่งจะเป็นทุนทรัพย์ในการขยายการกระทำความผิดต่อไปให้เป็นขบวนการหรือองค์กรที่ใหญ่ขึ้น ประกอบอาชญากรรมหลายประเภทขึ้น เพียงมาตรการลงโทษผู้กระทำผิดทางอาญาอย่างเดียวยังไม่เพียงพอต่อการหยุดวงจรอาชญากรรมดังกล่าวได้ เพราะขบวนการหรือองค์กรอาชญากรรมนั้น อยู่ได้ด้วยเงินทุนที่ได้มาโดยผิดกฎหมาย ดังนั้นกฎหมายว่า

ด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินจึงมีมาตรการเกี่ยวกับทรัพย์สินที่แตกต่างจากมาตรการยึดทรัพย์ทางอาญา เพื่อจัดการกับทรัพย์สินของผู้กระทำความผิดได้รวดเร็วกว่า

มาตรการยึดทรัพย์ทางอาญานั้น จะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อศาลพิพากษาว่าบุคคลใดบุคคลหนึ่งได้กระทำผิดจริงตามฟ้อง โดยปราศจากข้อสงสัย จึงสามารถยึดทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดได้ แต่ในทางปฏิบัติ กว่าขั้นตอนในชั้นศาลจะเสร็จสิ้นลง ผู้กระทำความผิดก็ได้ยักย้ายถ่ายเททรัพย์ไปจนหมด และยากแก่การติดตามยึด นอกจากนี้ หากรัฐไม่สามารถพิสูจน์ให้สิ้นสงสัยได้ว่าจำเลยได้กระทำผิดจริงตามฟ้อง แม้ในความเป็นจริง จำเลยจะไม่สามารถบอกที่มาของทรัพย์ได้ว่าตนได้มาโดยสุจริต ซึ่งเป็นไปได้สูงว่าทรัพย์ดังกล่าวต้องได้มาโดยมิชอบ มิฉะนั้นเจ้าของทรัพย์ย่อมต้องบอกเหตุแห่งการได้ทรัพย์มาโดยไม่เกรงกลัวต่อกฎหมาย แต่รัฐก็ไม่สามารถยึดทรัพย์ที่ต้องสงสัยดังกล่าวได้ เพราะไม่มีคำพิพากษาศาลเป็นเหตุแห่งการยึดทรัพย์

มาตรการเกี่ยวกับทรัพย์สินที่กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินนำมาใช้คือ มาตรการริบทรัพย์ทางแพ่ง ซึ่งเป็นกระบวนการที่แยกจากการดำเนินคดีทางอาญากับบุคคลผู้เป็นเจ้าของทรัพย์สินในคดีความผิดมูลฐาน โดยหากบุคคลได้กระทำความผิดอันเข้าลักษณะเป็นความผิดมูลฐานตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน และได้ตรวจพบว่าบุคคลดังกล่าวมีการเปลี่ยนสภาพทรัพย์สินที่มีหลักฐานเชื่อได้ว่าเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดอันเป็นความผิดมูลฐานนั้น มาตรการการยึดทรัพย์หรืออายัดทรัพย์ของกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินจะถูกนำมาใช้ได้ทันที โดยหลักสำคัญของมาตรการดังกล่าวคือการผลักภาระการพิสูจน์ที่มาของทรัพย์สินให้แก่จำเลยหรือบุคคลผู้เป็นเจ้าของทรัพย์ ซึ่งจะได้กล่าวโดยละเอียดต่อไปดังนี้

4.4.2.1 การยึดหรืออายัดทรัพย์สิน

เมื่อได้รับรายงานและข้อมูลเกี่ยวกับการทำธุรกรรมแล้ว คณะกรรมการธุรกรรมจะทำหน้าที่ตรวจสอบรายงานและข้อมูลเกี่ยวกับการทำธุรกรรมหรือทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดตามที่รายงานมานั้น และหากคณะกรรมการมีเหตุอันควรเชื่อว่าอาจจะมีการโอน จำหน่าย ยักย้าย ปกปิด หรือซ่อนเร้นทรัพย์สินใดที่เป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด คณะกรรมการธุรกรรมมีอำนาจสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินนั้นไว้ชั่วคราว มีกำหนดไม่เกินเก้าสิบวัน สำหรับกรณีจำเป็นเร่งด่วนเลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินจะสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดไปก่อนได้ ทั้งนี้เป็นไปตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาตรา 48 วรรคหนึ่งและวรรคสอง

เมื่อคณะกรรมการธุรกรรมหรือเลขาธิการแล้วแต่กรณี ได้ยึดหรืออายัดทรัพย์สินนั้นไว้แล้ว พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ก็มีบทบัญญัติในมาตรา 48 วรรคสี่ ว่าผู้ทำธุรกรรมซึ่งถูกสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในทรัพย์สินดังกล่าว ก็ยังสามารถแสดงหลักฐานเพื่อพิสูจน์ว่าเงินหรือทรัพย์สินในการทำธุรกรรมนั้นมิใช่ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด และขอให้มีคำสั่งเพิกถอนการยึดหรืออายัดได้

4.4.2.2 การทำให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดิน

ในกรณีที่มีการตรวจสอบธุรกรรมหรือทรัพย์สินที่ต้องสงสัยว่าเกี่ยวกับการกระทำความผิด แล้วปรากฏหลักฐานเป็นที่เชื่อได้ว่าเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดจริง เลขาธิการจะส่งเรื่องให้พนักงานอัยการพิจารณาเพื่อยื่นคำร้องขอให้ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินนั้นตกเป็นของแผ่นดิน ทั้งนี้เป็นไปตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาตรา 49 วรรคหนึ่ง

เมื่อศาลรับคำร้องที่พนักงานอัยการยื่นตามมาตรา 49 วรรคห้าแล้ว ถ้ามีเหตุสมควรที่จะดำเนินการเพื่อคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายในความผิดมูลฐาน เลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินจะส่งเรื่องให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายที่กำหนดความผิดฐานนั้นดำเนินการตามกฎหมายดังกล่าว เพื่อคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายก่อน ทั้งนี้เป็นไปตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาตรา 49 วรรคท้าย

ก่อนที่ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดิน เจ้าของทรัพย์อาจยื่นคำร้องก่อนศาลมีคำสั่งโดยแสดงให้ศาลเห็นว่า ตนเป็นเจ้าของที่แท้จริง และทรัพย์สินนั้นไม่ใช่ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด หรือตนเป็นผู้รับโอนทรัพย์สินดังกล่าวโดยสุจริตและมีค่าตอบแทนหรือได้มาโดยสุจริตและตามสมควรในทางศีลธรรมอันดีหรือในทางกุศลสาธารณะ ทั้งนี้เป็นไปตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาตรา 50 วรรคหนึ่ง หากอัยการมีพยานบุคคลหรือพยานเอกสารเพื่อมาสืบพิสูจน์ให้ศาลเห็นว่าทรัพย์สินที่เจ้าของทรัพย์ร้องขอคืนนั้น เป็นทรัพย์ที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด ผู้ที่อ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์ก็ต้องพิสูจน์ให้ศาลเห็นว่าตนเป็นเจ้าของทรัพย์สินที่ถูกต้องและทรัพย์สินนั้นไม่เกี่ยวกับการกระทำความผิด และได้ทรัพย์สินมาโดยสุจริตอย่างไร

เมื่อทั้งสองฝ่ายนำพยานหลักฐานเข้าสืบแล้ว ศาลจะพิจารณาชั่งน้ำหนักพยานทั้งสองฝ่าย หากศาลเชื่อว่าทรัพย์สินตามคำร้องเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดและคำร้องของผู้ซึ่งอ้างว่าตนเป็นเจ้าของทรัพย์สินหรือผู้รับโอนทรัพย์สิน ฟังไม่ขึ้น ศาลจะมีคำสั่งให้ทรัพย์สินนั้นตกเป็นของแผ่นดิน ในทางกลับกันหากศาลเชื่อว่าทรัพย์สินนั้นไม่เกี่ยวกับการกระทำความผิดหรือผู้อ้างตนเป็นเจ้าของทรัพย์สินนั้น ได้ทรัพย์มาโดยสุจริต ศาลจะมีคำสั่งยกคำร้องของอัยการและคืนทรัพย์สอนนั้นให้แก่ผู้ร้องไป

จากการพิจารณามาตรการทางทรัพย์สินของกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน เห็นได้ว่า มีส่วนช่วยในการตัดวงจรทางการเงินของผู้กระทำความผิดได้ คือ การริบทรัพย์ที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด ไม่ว่าจะเป็นทรัพย์ที่มีไว้เพื่อกระทำความผิดหรือได้มาจากการกระทำความผิด ก็สามารถใช้มาตรการริบทรัพย์สินในทางแพ่งตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินริบทรัพย์สินดังกล่าวได้ โดยผลักภาระการพิสูจน์ที่มาของทรัพย์ให้แก่จำเลย หากผู้กระทำผิดหรือได้รับโอนทรัพย์มาจากผู้กระทำผิด ไม่สามารถพิสูจน์ได้ว่าตนได้ทรัพย์มาอย่างถูกกฎหมายอย่างไร ก็ย่อมถูกริบทรัพย์ตกเป็นของแผ่นดิน นอกจากนี้หากผู้กระทำความผิดกระทำการโอน รับโอน หรือเปลี่ยนสภาพทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดเพื่อซุกซ่อนหรือปกปิดแหล่งที่มาของทรัพย์สิน หรือเพื่อช่วยเหลือผู้อื่นไม่ว่า ก่อน ขณะ หรือหลังกระทำความผิดก็จะมีความผิดฐานฟอกเงินได้อีก โดยหากใช้มาตรการทางอาญาตามฐานความผิดซึ่งมุ่งเน้นแต่การลงโทษเรื่องจำคุกและปรับ ยังไม่สามารถหยุดวงจรของการกระทำความผิดได้ โดยเฉพาะความผิดที่มีวงเงินสูง เป็นสิ่งจูงใจให้ผู้กระทำความผิดยังคงกระทำความผิดต่อไป และกระทำกันเป็นองค์กร หนทางที่จะปราบปรามการกระทำความผิดประเภทนี้ได้คือ การจัดการกับทรัพย์สินมหาศาลที่ได้จากการกระทำความผิดเพื่อมิให้ผู้กระทำความผิด นำไปขยายเครือข่ายหรือองค์กรของตนต่อไป

จากมาตรการทั้งด้านการลงโทษทางอาญาและมาตรการเกี่ยวกับการริบทรัพย์ที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด ของกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน เป็นข้อยืนยันว่ากฎหมายดังกล่าวมีขึ้นเพื่อปราบปรามการกระทำความผิดที่ก่อให้เกิดรายได้แก่อาชญากรเป็นจำนวนตัวเลขที่สูง และกระทำกันเป็นเครือข่ายขบวนการ ยากที่จะปราบปรามด้วยมาตรการทางกฎหมายที่ใช้อยู่เดิมและวิธีการทางอาญาตามประมวลกฎหมายอาญา และจากที่ได้กล่าวมาลักษณะของการกระทำความผิดเกี่ยวกับน้ำมันเชื้อเพลิง มีความเหมาะสมมากที่จำต้องนำมาตรการทางกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินมาบังคับใช้ เพื่อการปราบปรามการกระทำความผิดประเภทนี้ให้หมดสิ้นไป

4.5 ผลกระทบของการนำมาตรการตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินมาใช้กับการกระทำความผิดเกี่ยวกับน้ำมันเชื้อเพลิง

เนื่องจากการกระทำความผิดเกี่ยวกับน้ำมันเชื้อเพลิงมีความเกี่ยวข้องกับกฎหมายว่าด้วยน้ำมันเชื้อเพลิง ซึ่งเป็นกฎหมายที่เอื้อประโยชน์ในเชิงพาณิชย์แก่ผู้ประกอบการธุรกิจค้าน้ำมัน ในขณะเดียวกันการกระทำความผิดดังกล่าวก็ส่งผลร้ายต่อเศรษฐกิจและนักลงทุนในตลาดค้าน้ำมัน การจะนำกฎหมายที่มีมาตรการบังคับที่รุนแรงขึ้น มาใช้กับการกระทำความผิดเกี่ยวกับวัตถุดิบที่สำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ ย่อมมีผลกระทบไม่มากก็น้อย ดังจะพิจารณาได้ดังนี้

4.5.1 ผลกระทบต่อกลุ่มกระทำความผิดเกี่ยวกับน้ำมันเชื้อเพลิง

กลุ่มผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับน้ำมันเชื้อเพลิง หากพิจารณาในแง่กฎหมายที่เกี่ยวข้อง จัดได้เป็น 3 กลุ่มคือ กลุ่มแรก เป็นผู้ที่กระทำความผิดตามกฎหมายว่าด้วยน้ำมันเชื้อเพลิง ซึ่งกฎหมายดังกล่าวมีบทลงโทษที่ยังไม่รุนแรงเมื่อเทียบกับกลุ่มอื่นที่จะกล่าวถึงต่อไป ฉะนั้นหากกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินเข้ามาใช้บังคับย่อมจะทำให้ผู้กระทำความผิดคำนึงถึงผลร้ายที่ตามมาได้มากขึ้น เพราะจะเป็นการเพิ่มกฎหมายที่จะเข้ามาปราบปรามซึ่งมีบทลงโทษที่ร้ายแรงกว่ากฎหมายที่บังคับใช้อยู่มาก กลุ่มที่สองคือผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับน้ำมันเชื้อเพลิงตามกฎหมายว่าด้วยศุลกากร มักจะเป็นลักษณะการลักลอบน้ำมันเถื่อนเข้าหรือออกนอกประเทศทั้งทางบกและทางทะเล ซึ่งการกระทำผิดตามกฎหมายว่าด้วยศุลกากรก็จัดเป็นความผิดมูลฐานเดิมอยู่แล้ว แต่การเพิ่มความผิดมูลฐานใหม่คือการกระทำความผิดเกี่ยวกับน้ำมันเชื้อเพลิงนั้น เป็นการตอกย้ำเจตนารมณ์ของรัฐให้ผู้กระทำความผิดดังกล่าวเกรงกลัวว่ารัฐต้องการที่จะปราบปรามอย่างจริงจัง และผู้กระทำความผิดมีโอกาสสูงขึ้นที่จะถูกจับกุมและริบทรัพย์สิน โดยแม้จะไม่สามารถจับในความผิดมูลฐานลักลอบหนีศุลกากรได้อาจเนื่องมาจากปัญหาในการรวบรวมพยานหลักฐานก็ดี ก็ยังสามารถจับโดยอาศัยความผิดมูลฐานเกี่ยวกับน้ำมันเชื้อเพลิงได้อีกทางหนึ่ง กลุ่มที่สามคือ ผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับน้ำมันเชื้อเพลิงตามกฎหมายว่าด้วยสรรพสามิต อันเป็นลักษณะของการลักลอบนำสารละลายไฮโดรคาร์บอนออกจากโรงงานเพื่อนำไปปลอมปน หรือสำแดงเท็จซึ่งเอกสารการส่งออกน้ำมันเชื้อเพลิงเพื่อทุจริตขอคืนภาษีสรรพสามิต กลุ่มนี้จะมีผลคล้ายกับกลุ่มที่สอง เนื่องจากความผิดตามกฎหมายว่าด้วยสรรพสามิตก็กำลังจะเป็นความผิดมูลฐานตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินที่เสนอเพิ่มเติม หากการกระทำความผิดเกี่ยวกับน้ำมันเชื้อเพลิงเป็นความผิดมูลฐานเพิ่มเข้าไป จะทำให้

ผู้กระทำความผิดดังกล่าว เกิดความเกรงกลัวว่า เจ้าหน้าที่ฝ่ายปราบปรามของรัฐมีทางเลือกเพิ่มขึ้นในการจับกุมพวกตน โดยหากเจ้าหน้าที่ไม่สามารถหาหลักฐานตามความผิดมูลฐานตามกฎหมายว่าด้วยสรรพสามิตเพื่อดำเนินคดีกับพวกตนได้ เจ้าหน้าที่รัฐก็ยังสามารถหาหลักฐานในมูลความผิดเกี่ยวกับน้ำมันเชื้อเพลิง ซึ่งเป็นอีกทางเลือกหนึ่งที่ทำให้เจ้าหน้าที่รัฐดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดได้ง่ายขึ้น

4.5.2 ผลกระทบต่อภาพรวมของเศรษฐกิจ

การกระทำความผิดเกี่ยวกับน้ำมันเชื้อเพลิง ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจของประเทศดังที่อธิบายไว้ในข้อ 4.2.4 เมื่อรัฐเพิ่มมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับน้ำมันเชื้อเพลิง ด้วยการนำกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินมาบังคับใช้ ย่อมเป็นการสร้างความมั่นใจกับผู้ประกอบการและประชาชน ว่ารัฐสามารถปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับน้ำมันเชื้อเพลิงได้อย่างมีประสิทธิภาพ เมื่อการกระทำความผิดดังกล่าวลดลงหรือหมดไป เงินจำนวนมหาศาลที่เคยตกอยู่ในมือของผู้กระทำความผิด ก็กลับเข้าสู่ระบบการเก็บภาษีของรัฐ ทำให้รัฐมีเงินภาษีเพิ่มขึ้นจากการเก็บภาษีน้ำมัน นำมาทำนุบำรุงประเทศและส่งเสริมให้ระบบเศรษฐกิจมั่นคงขึ้น

4.5.3 ผลกระทบต่อเจ้าหน้าที่รัฐฝ่ายปราบปรามการกระทำความผิด

จากเดิมการจับกุมหรือการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับน้ำมันเชื้อเพลิงยังไม่ได้ประสิทธิผลเท่าที่ควร เมื่อมีกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินมาบังคับใช้เพิ่ม ย่อมทำให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีกฎหมายรองรับหรือเอื้ออำนวยในการดำเนินการสืบสวนสอบสวน หรือจับกุมผู้กระทำความผิดได้มากขึ้น และมีความมั่นใจในบทลงโทษของกฎหมายว่าเมื่อนำกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินมาบังคับใช้ บทลงโทษต่อผู้กระทำความผิดก็จะทำให้ผู้กระทำความผิดเข็ดหลาบได้ เป็นผลการจับกุมและดำเนินคดีกับผู้กระทำผิดสัมฤทธิ์ผลไม่ว่าจะเป็นการลงโทษกับตัวบุคคลผู้กระทำผิดก็ดี หรือทรัพย์สินของผู้กระทำผิดก็ดี

4.5.4 ผลกระทบต่อผู้ที่กำลังจะลงทุนในตลาดค้าน้ำมันเชื้อเพลิง

ในปัจจุบันนโยบายในการค้าน้ำมันเชื้อเพลิงมีแนวโน้มที่จะเป็น การค้าเสรีค่อนข้างสูง โดยเฉพาะในประเทศสิงคโปร์มีการเปิด Free Trade (เสรีทางการค้าน้ำมันเชื้อเพลิง) อันทำให้ผู้

ลงทุนหรือผู้ค้าน้ำมันไม่จำต้องแจ้งแหล่งรับ-ส่งน้ำมันที่ตนจะทำการค้าโดยชัดแจ้ง ซึ่งเนื่องมาจากผู้ค้าบางกลุ่มย่อมต้องการรักษาความลับในการค้าของตน สำหรับในประเทศไทย การนำกฎหมายที่มีบทลงโทษที่รุนแรงทั้งต่อตัวผู้กระทำผิดและทรัพย์สินของผู้กระทำผิดดังเช่นกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินมาบังคับใช้นั้น อาจสร้างความไม่เข้าใจต่อผู้ที่กำลังคิดที่จะลงทุนในตลาดค้าน้ำมันบ้านเรา ทำให้รู้สึกว่ากฎหมายที่บังคับใช้มีความรุนแรงและหากทำการค้าน้ำมันเชื้อเพลิงในประเทศไทย อาจต้องพบกับระบบการตรวจสอบธุรกรรมเกี่ยวกับการค้าน้ำมันของตนอย่างเข้มงวด จนไม่กล้าที่จะลงทุน ซึ่งอาจทำให้ภาพพจน์ของกฎหมายที่เกี่ยวกับการลงทุนในธุรกิจน้ำมันเชื้อเพลิงเสียไปบ้าง ซึ่งประการนี้ การตรวจสอบการทำธุรกรรมเกี่ยวกับกิจการดังกล่าวสมควรมีกรอบในการตรวจสอบโดยคำนึงถึงผู้ลงทุน (Trader)เป็นสำคัญด้วย ซึ่งเป็นหน้าที่ของหน่วยงานรัฐในการประชาสัมพันธ์หรือให้ข้อมูลที่ถูกต้องกับผู้ลงทุน ให้เข้าใจถึงสภาพการบังคับใช้กฎหมายว่าจะไม่กระทบต่อผู้ค้าหรือผู้ประกอบการที่สุจริตแต่อย่างใด

พิจารณาจากผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น หลังจากนำมาตรการทางกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินมาบังคับใช้กับการกระทำความผิดเกี่ยวกับน้ำมันเชื้อเพลิงแล้ว จะเห็นได้ว่า ผลกระทบในด้านดีนั้นมีมากกว่าด้านเสีย ซึ่งผลกระทบในด้านเสียนั้น ก็สามารถแก้ไขได้ด้วยการประชาสัมพันธ์ให้ชัดเจนถึงข้อดีของการบังคับใช้กฎหมายดังกล่าว และหากไม่นำมาตรการของกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินมาบังคับใช้ ก็เป็นการยากที่จะปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับน้ำมันเชื้อเพลิง ซึ่งหากปล่อยให้มีความผิดดังกล่าวเกิดขึ้น ย่อมจะเกิดแต่ผลเสียทั้งต่อตัวผู้ลงทุนเองและระบบเศรษฐกิจของประเทศ และเมื่อได้อธิบายถึงความเหมาะสมด้วยประการทั้งปวงที่สนับสนุนให้นำมาตรการตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินมาบังคับใช้ กับการกระทำความผิดเกี่ยวกับน้ำมันเชื้อเพลิงแล้ว จะกล่าวถึงแนวทางในการทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินต่อไป

4.6 แนวทางการประสานงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับน้ำมันเชื้อเพลิง กับสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน

เนื่องด้วย การกระทำความผิดเกี่ยวกับน้ำมันเชื้อเพลิงเป็นการกระทำความผิดตามกฎหมาย 4 ฉบับ อันได้แก่ พระราชบัญญัติการค้าน้ำมันเชื้อเพลิง พ.ศ. 2543 พระราชบัญญัติควบคุมน้ำมันเชื้อเพลิง พ.ศ. 2542 พระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิต พ.ศ. 2527 พระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. 2469 จึงทำให้หน่วยงานที่มีหน้าที่บังคับใช้กฎหมายดังกล่าว มีบทบาทสำคัญใน

การวางแผนและปฏิบัติการเพื่อการป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับน้ำมันเชื้อเพลิง มีดังนี้

1. สำนักงานนโยบายและแผนพลังงาน

เนื่องจากหน่วยงานดังกล่าวมีบทในด้านการวางแผน กำหนดนโยบาย มาตรการต่างๆในการป้องกันการกระทำความผิดเกี่ยวกับน้ำมันเชื้อเพลิงเป็นหลัก จึงมีบทบาทน้อยกว่าหน่วยงานอื่นในเรื่องการปราบปรามในภาคปฏิบัติ อย่างไรก็ดี ผลของการปฏิบัติการปราบปรามน้ำมันเถื่อนจากหน่วยงานอื่นๆจะถูกสำนักงานนโยบายและแผนพลังงาน นำมาประเมิน วิเคราะห์ เพื่อวางนโยบายและแผนในการป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับน้ำมันเชื้อเพลิงในปีต่อไป ดังนั้นหน่วยงานดังกล่าวนี้ บทบาทที่สำคัญ คือการวางนโยบายให้หน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องปฏิบัติ เพื่อการป้องกันและปราบปรามน้ำมันเถื่อนให้มีประสิทธิภาพขึ้นในแต่ละปี

2. กรมสรรพสามิต

เป็นหน่วยงานที่บังคับใช้กฎหมายว่าด้วยสรรพสามิต คือ พระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิต พ.ศ. 2527 ซึ่งตามบทบัญญัติของกฎหมายดังกล่าว ให้อำนาจเจ้าพนักงานในการดำเนินการเกี่ยวกับการตรวจสอบ ควบคุมดูแล โรงงานผลิตและขนส่ง ผลิตภัณฑ์น้ำมันเชื้อเพลิง ดังนั้นพนักงานตามกฎหมายว่าด้วยภาษีสรรพสามิต จึงมีบทบาทสำคัญที่สุดในการตรวจพบผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับน้ำมันเชื้อเพลิงตามพระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิต พ.ศ. 2527

3. กรมศุลกากร

เป็นหน่วยงานที่บังคับใช้กฎหมายว่าด้วยศุลกากร คือพระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. 2469 ซึ่งกฎหมายดังกล่าวให้อำนาจแก่เจ้าหน้าที่ตามกฎหมายว่าด้วยศุลกากรในการตรวจสอบ และจับกุมผู้กระทำความผิดฐานลักลอบหนีศุลกากร โดยได้กำลังจากกองทัพเรือ (หน่วยงานสนับสนุน) ในการช่วยเหลือจับกุมผู้กระทำความผิดทางทะเล ดังนั้น เจ้าหน้าที่ศุลกากรจึงมีบทบาทสำคัญในการตรวจพบและดำเนินการกับผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับน้ำมันเชื้อเพลิง ในข้อหาลักลอบหนีศุลกากร

4. กรมธุรกิจพลังงาน

เป็นหน่วยงานที่บังคับใช้พระราชบัญญัติการค้าน้ำมันเชื้อเพลิง พ.ศ. 2543 และบังคับใช้พระราชบัญญัติควบคุมน้ำมันเชื้อเพลิง พ.ศ. 2542 ร่วมกับกรมโยธาธิการ ซึ่งกรมธุรกิจพลังงานจะรับหน้าที่ในการตรวจสอบคุณภาพน้ำมันเชื้อเพลิงทั่วประเทศ อันเป็นนโยบายการตรวจสอบที่

สำคัญของพระราชบัญญัติการค้าน้ำมันเชื้อเพลิง พ.ศ. 2543 อย่างไรก็ดีกฎหมายดังกล่าว ได้ให้อำนาจเจ้าพนักงานในการตรวจสอบ ค้น ยึด เกี่ยวกับการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัติการค้าน้ำมันเชื้อเพลิง พ.ศ. 2543 และพระราชบัญญัติควบคุมน้ำมันเชื้อเพลิง พ.ศ. 2542 ทำให้เจ้าพนักงานของหน่วยงานดังกล่าวมีบทบาทสำคัญในการตรวจพบผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับน้ำมันเชื้อเพลิงตามกฎหมายที่หน่วยงานเป็นผู้บังคับใช้

5. **สำนักงานตำรวจแห่งชาติ**

เป็นหน่วยงานที่มีบทบาทสำคัญในการจับกุม สืบสวนสอบสวน และดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิด ในกรณีนี้คือ ผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับน้ำมันเชื้อเพลิงตามกฎหมายทุกฉบับที่เกี่ยวข้อง เนื่องจากสำนักงานตำรวจแห่งชาติจะเป็นหน่วยงานสุดท้ายที่ได้รับข้อมูลการกระทำความผิดเกี่ยวกับน้ำมันเชื้อเพลิงจากทุกหน่วยงาน เพื่อดำเนินการจับกุมผู้กระทำผิดและสืบสวนสอบสวนมูลความผิดตามหลักฐานที่หน่วยงานที่ตรวจพบส่งมา เพื่อทำสำนวนส่งให้อัยการ เพื่อทำการฟ้องร้องดำเนินคดีในชั้นศาลต่อไป

ซึ่งในปัจจุบัน ทุกหน่วยงานที่กล่าวมานั้น ต่างก็ประสานงานและให้ความร่วมมือกันในการปราบปรามผู้กระทำความผิดอย่างต่อเนื่อง แต่ดังที่ปรากฏอยู่ว่า จำนวนคดีของผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับน้ำมันเชื้อเพลิง ยังคงเพิ่มขึ้น ซึ่งแสดงให้เห็นว่าผู้กระทำความผิดยังคงมีทุนทรัพย์ในการดำเนินขบวนการและขยายขบวนการกระทำความผิดอย่างต่อเนื่อง แม้จะรายหนึ่งจะถูกจับกุมได้ก็ยังมีผู้ร่วมขบวนการกระทำความผิดรายต่อไปมาทำแทน ดังนั้นมาตรการทางกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน จึงมีความจำเป็นต้องถูกนำมาใช้ เพื่อเป็นการตัดวงจรของขบวนการกระทำความผิด โดยเฉพาะเรื่องของเงินหรือทรัพย์สินอันเป็นปัจจัยหลักให้ธุรกิจผิดกฎหมายดังกล่าว ยังดำเนินต่อไปได้

หน่วยงานในการบังคับใช้กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินในปัจจุบันคือ สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ซึ่งในการดำเนินการกับผู้กระทำความผิดฐานฟอกเงินนี้ สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินจำต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหรือบังคับใช้กฎหมายกับการกระทำอันเป็นความผิดมูลฐานที่นำมาซึ่งการฟอกเงิน โดยจะทำเป็นข้อตกลงร่วมกันระหว่างหน่วยงานดังกล่าวกับสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินในเรื่อง การแจ้งข้อมูลก็ดี การส่งเรื่องผู้กระทำความผิดและพยานหลักฐานก็ดี รวมถึงข้อมูลอื่นที่อาจเป็นประโยชน์ในการจับกุม ดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดก็ดี ซึ่งนโยบายในการทำข้อตกลงนี้ เป็นไปตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการประสานงานใน

การปฏิบัติตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 พ.ศ. 2544 เพื่อมุ่งหมายให้การดำเนินการตามกฎหมายของหน่วยงานต่างๆ มีความสะดวก รวดเร็ว มีความเข้าใจอันดีในการร่วมมือประสานงาน เพื่อให้การปฏิบัติงานสัมฤทธิผล โดยสาระสำคัญ อยู่ในข้อ 4 แห่งระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการประสานงานในการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 พ.ศ. 2544 กล่าวคือ

ข้อ 4 ในกรณีที่มีการร้องทุกข์หรือกล่าวโทษหรือจับกุมดำเนินคดีในความผิดมูลฐานให้พนักงานสอบสวนแห่งท้องที่หรือหน่วยงานซึ่งมีอำนาจหน้าที่ทำการสอบสวนในความผิดดังกล่าวดำเนินการสืบสวนสอบสวนว่ามีหรือมีเหตุอันควรเชื่อว่ามีการกระทำความผิดฐานฟอกเงินตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินด้วยหรือไม่ หากปรากฏว่ามีการกระทำความผิดฐานฟอกเงินฐานใดฐานหนึ่งดังกล่าว ให้พนักงานสอบสวนดำเนินการสืบสวนสอบสวนในความผิดฐานนั้นๆด้วย แล้วให้หัวหน้าพนักงานสอบสวนแห่งท้องที่หรือหน่วยงานนั้นรีบรายงานสำนักงานตามแบบท้ายระเบียบนี้

ในกรณีที่พนักงานสอบสวนแห่งท้องที่ใดหรือหน่วยงานใดได้ทำการสืบสวนสอบสวนในความผิดฐานฟอกเงินฐานใดฐานหนึ่งอยู่แล้ว ก็ให้ถือปฏิบัติตามวรรคหนึ่งโดยอนุโลม

นอกจากการรายงานตามวรรคหนึ่งหรือวรรคสองแล้ว เมื่อมีเหตุผลและความจำเป็นในการปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน สำนักงานอาจขอให้หัวหน้าพนักงานสอบสวนแห่งท้องที่หรือหน่วยงานซึ่งมีอำนาจหน้าที่ทำการสอบสวนแจ้งหรือรายงานข้อเท็จจริงเพิ่มเติมภายในกำหนดเวลาอีกด้วย

ลักษณะคดีที่ต้องรายงานตามวรรคหนึ่งให้เป็นไปตามข้อตกลงที่ทำขึ้นตามข้อ 16 แห่งระเบียบนี้

จากสาระสำคัญดังกล่าว สรุปได้ว่า ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีฉบับดังกล่าว กำหนดให้หน่วยงานต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดมูลฐานที่กำหนดไว้ในกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ให้ความร่วมมือในการส่งหรือรายงานข้อมูลเกี่ยวกับการกระทำความผิดที่มีความผิดฐานฟอกเงินเกี่ยวข้องด้วย ซึ่งสาระสำคัญในการร่วมมือนี้ ให้เป็นไปตามข้อ 16 แห่งระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีข้างต้น สำหรับสาระแห่งข้อ 16 นั้น กล่าวถึงการทำข้อตกลงระหว่างหน่วยงาน เพื่อกำหนดหน้าที่หรือขอบเขตความร่วมมือระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดกับสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน โดยเนื้อหาของข้อตกลงนั้น ให้เป็นไปตามความเห็นชอบของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาแนวทางข้อตกลงของสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินกับหน่วยราชการที่เกี่ยวข้องในเรื่องความร่วมมือในการให้ข้อมูลเพื่อดำเนินการปราบปรามการกระทำความผิดฐานฟอกเงินนั้น พอจะสรุปเป็นแนวทางสำหรับกำหนดความร่วมมือระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับน้ำมันเชื้อเพลิง กับสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ในกรณีการกระทำความผิดเกี่ยวกับน้ำมันเชื้อเพลิงเป็นความผิดมูลฐานตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินแล้ว ดังนี้

1. รายชื่อหน่วยงานที่จำเป็นต้องอยู่ในข้อตกลงความร่วมมือสนับสนุนการปฏิบัติงานกับสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน เพื่อการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับน้ำมันเชื้อเพลิง คือ *กรมธุรกิจพลังงาน* ในส่วนของการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัติการค้าน้ำมันเชื้อเพลิง พ.ศ. 2543 และพระราชบัญญัติควบคุมน้ำมันเชื้อเพลิง พ.ศ. 2542 *กรมสรรพสามิต* ในส่วนของการกระทำความผิดเกี่ยวกับน้ำมันเชื้อเพลิงตามพระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิต พ.ศ. 2527 *กรมศุลกากร* ในส่วนของการกระทำความผิดเกี่ยวกับน้ำมันเชื้อเพลิง ตามพระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. 2469
2. กรณีที่มีความผิดเกี่ยวกับน้ำมันเชื้อเพลิงเกิดขึ้นในหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่ง (เนื่องจากในข้อตกลงประกอบด้วยหน่วยงานหลายหน่วยงาน) ที่อยู่ในข้อตกลงร่วมมือ เมื่อหน่วยงานนั้นทำการไต่สวนวินิจฉัยว่ามีมูลความผิดแล้ว ให้หน่วยงานดังกล่าวส่งสำเนารายงานการไต่สวนข้อเท็จจริงและคำสั่งของหัวหน้าหน่วยงานดังกล่าว ให้สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินต่อไป
3. ในกรณีเรื่องอยู่ในระหว่างการไต่สวนหาข้อเท็จจริงของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับน้ำมันเชื้อเพลิงนั้น หากพบว่ามีพฤติการณ์ที่เป็นหรืออาจเป็นความผิดฐานฟอกเงินอันมาจากการกระทำความผิดเกี่ยวกับน้ำมันเชื้อเพลิงและหัวหน้าหน่วยงานที่บังคับใช้กฎหมายกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับน้ำมันเชื้อเพลิงนั้นเห็นว่า จะต้องดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ให้หน่วยงานดังกล่าวแจ้งพฤติการณ์แห่งการกระทำผิดพร้อมทั้งระบุตัวผู้กระทำผิดและพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องให้สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินทราบด้วย
4. กรณีการตรวจสอบหรือไต่สวนข้อเท็จจริงในการกระทำความผิดเกี่ยวกับน้ำมันเชื้อเพลิงของหน่วยงานใด หากมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่า บัญชีของลูกค้าของสถาบัน

การเงิน เครื่องมือ อุปกรณ์ในการสื่อสาร หรือเครื่องคอมพิวเตอร์ใด ถูกใช้หรืออาจใช้เพื่อประโยชน์ในการกระทำความผิด หัวหน้าหน่วยงานนั้นอาจขอความร่วมมือให้สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินดำเนินการเพื่อได้มาซึ่งข้อมูลดังกล่าวแล้วส่งกลับมายังหน่วยงานนั้น เพื่อใช้ประโยชน์ในการตรวจสอบหรือไต่สวนข้อเท็จจริงในการกระทำความผิดนั้นต่อไป

5. ในกรณีที่สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ตรวจสอบรายงานการทำธุรกรรมหรือข้อมูลของบุคคลใดตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พบพยานหลักฐานการกระทำความผิดฐานฟอกเงินอันเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับน้ำมันเชื้อเพลิงตามกฎหมายฉบับใดฉบับหนึ่ง และข้อมูลหรือพยานหลักฐานดังกล่าวจะเป็นประโยชน์ต่อการตรวจสอบหรือไต่สวนข้อเท็จจริงของหน่วยงานที่บังคับใช้กฎหมายกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับน้ำมันเชื้อเพลิงในรายที่กำลังดำเนินการอยู่นั้น ให้สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินส่งสำเนารายงานพยานหลักฐานดังกล่าวให้หน่วยงานนั้นพิจารณาต่อไป
6. ข้อมูลและพยานหลักฐานใดซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินการป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับน้ำมันเชื้อเพลิงให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินแลกเปลี่ยนข้อมูลกันได้
7. หากหัวหน้าหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับน้ำมันเชื้อเพลิงเห็นว่า การปฏิบัติหน้าที่ร่วมกันระหว่างเจ้าหน้าที่ผู้ใช้บังคับกฎหมายของหน่วยงานตนกับเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินในการตรวจค้นหรือดำเนินการใดๆจะเป็นประโยชน์ต่อการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับน้ำมันเชื้อเพลิง ให้หน่วยงานนั้นแจ้งให้สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินทราบเพื่อร่วมดำเนินการตามมติของหน่วยงานในกรณีดังกล่าว
8. ในกรณีที่มีข้อเท็จจริงนอกเหนือจากบันทึกข้อตกลงร่วมกันนี้ ให้หัวหน้าหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับน้ำมันเชื้อเพลิงตามข้อเท็จจริงนั้น ร่วมกันวินิจฉัยและหาแนวทางปฏิบัติกับเลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน เพื่อดำเนินการต่อไป

ข้อตกลงเกี่ยวกับความร่วมมือในการดำเนินการกับผู้กระทำความผิดฐานฟอกเงินที่มีมูลความผิดมาจากการกระทำเกี่ยวกับน้ำมันเชื้อเพลิง เป็นสะพานไปสู่ความสัมฤทธิผลของการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับน้ำมันเชื้อเพลิง เนื่องจากการปราบปรามผู้กระทำความผิดตามกฎหมายหลายฉบับร่วมกัน ซึ่งหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายก็แตกต่างกันไป หากต่าง

หน่วยงานไม่ประสานงานซึ่งกันและกันย่อมจะก่อให้เกิดความยากลำบากในการสืบหาข้อมูลและการดำเนินกระบวนการจับกุมหรือดำเนินคดีก็จะไม่ประสบความสำเร็จ จำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องอาศัยความรู้กฎหมายที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดอย่างเชี่ยวชาญจากแต่ละหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และมาตรการตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินซึ่งบังคับใช้โดยสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ร่วมกัน การกำหนดให้ความผิดเกี่ยวกับน้ำมันเชื้อเพลิงเป็นความผิดมูลฐานตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน จึงจะเกิดประโยชน์อย่างเต็มที่

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย